ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

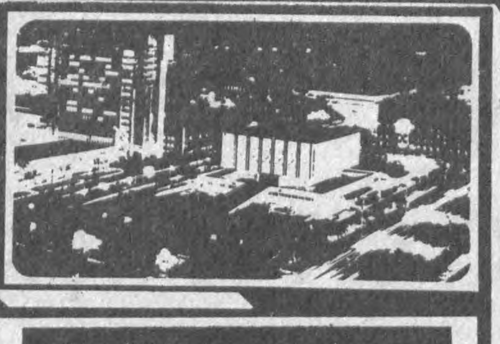

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 38 (8. 236) ◆ 1993 йил 2 март, сешанба ◆ Нархи 5 сўм

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ И. КАРИМОВГА

Сеул, 1993 йил февраль

Жаноб олийлари.

Корея Республикасининг Президенти этиб сайланганим муносабати билан юборган самимий қутловингиз учун Сизга миннатдорлик изҳор қиламан.

Мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари келгусида янада мустаҳкамланишига ишонаман.

Жаноби олийлари, шахсан Сизга сиҳат-саломатлик, мамлакатингиз ва халқингизга фаровонлик тилаб билдирган истакларимни қабул қилгайсиз.

Ким Ен САМ,
Корея Республикасининг Президенти.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

НАВРЎЗ УМУМХАЛҚ БАЙРАМИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Халқимизнинг қадимий ва саховатли байрами — Наврўзни 1993 йилда кенг нишонлаш учун, шунингдек, миллий урф-одатлар негизида умуминсоний қадриятларни улуғлаш, халқ ижодкорлик қудратини намоён этиш, ватанга муҳаббат, меҳр-шафқат, юртимизда яшовчи барча миллатлар ўртасида дўстлик, ҳамжиҳатлик, тинчлик ва осойишталикни янада мустаҳкамлаш мақсадида Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

1. Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитасининг таркиби иловаға мувофиқ тасдиқлансин. Ташкилий қўмитага бир ҳафталик муддатда байрамни ўтказиш билан боғлиқ тадбирларни ишлаб чиқиш вазифаси топширилсин.

Жойларда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси, Тошкент шаҳар ва барча вилоятлар ҳокимларининг шахсан раҳбарлигида шундай ташкилий қўмиталар тузилсин.

2. Республика корхоналари, муассасалари, жамоа ва давлат хўжаликлари, ширкатлар, жамоат ташкилотларига ўз ички имкониятларини ҳисобга олиб, байрам тадбирларини тегишли транспорт воситалари, озиқ-овқат маҳсулотлари, саноат моллари ва бошқа зарур ашёлар билан таъминлаш вазифаси юклатилсин. Ушбу мақсадларга йўналтирилган сарф-харажатлар уларнинг зиммаларида бўлиши назарда тутилсин.

3. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, Тошкент шаҳар ва барча вилоятлар ҳокимликлари, Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, «Маҳалла» ва «Наврўз» хайрия жамғармалари, ижодий уюшмалар ва бошқа тегишли ташкилотларга жойларда байрам маданий тадбирларини, оммавий спорт мусобақаларини, халқ ўйинларини кенг ташкил этиш, турли кўрик-танловлар ўтказиш тавсия этилсин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари Наврўз байрамида республикадаги барча миллий маданият марказларининг ўз дастурлари билан иштирок этишлари учун зарур шарт-шароит яратиб берсинлар.

5. Наврўз байрами тадбирларини Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда ўтказиш билан боғлиқ харажатлар маҳаллий бюджетлар ҳисобидан қопланиши кўзда тутилсин.

«Маҳалла», «Наврўз», «ЭКОСАН», Шароф Рашидов номидаги жамғармаларнинг байрам тадбирларини маблағ билан таъминлашда кўмаклашиш борасидаги ташаббуслари қўллаб-қувватлансин.

6. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги пойтахтда байрам тадбирларини ўтказиш муносабати билан бўладиган сарф-харажатларни Тошкент шаҳар ҳокимлиги тақдим этган молиявий ҳужжатлар асосида Тошкент шаҳар ва республика бюджетлари ҳисобидан тенг миқдорда қопласин.

7. Республика оммавий ахборот воситалари байрам тайёргарлиги ва унинг ўтиш жараёнини кенг ёритсинлар. Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси ва «Наврўз» хайрия жамғармасининг 21 март кунига мўлжалланган «Мустақиллик —инсонни эъзозлашдир» шиори остида телемарафон ўтказиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

8. Наврўз байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитасига байрамни тайёрлаш ва ўтказиш ишларида фаол иштирок этган барча идоралар, жамоалар ҳамда фуқароларни рағбатлантириш ҳақида тавсиялар тайёрлаш топширилсин.

Вазирлар маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 27 февраль.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА ИЛОВА

НАВРЎЗ УМУМХАЛҚ БАЙРАМИГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ ВА УНИ ЎТКАЗИШ РЕСПУБЛИКА ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ ТАРКИБИ

МУТАЛОВ А. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири — ташкилий қўмита раиси

УМУРЗОҚОВ М. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси — ташкилий қўмита раисининг ўринбосари

ЁҚУБОВ Д. — «Наврўз» хайрия жамғармасининг раиси — ташкилий қўмитанинг масъул котиби

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА АЪЗОЛАРИ:

Абдуллаев Ш. Ю. — молия вазирининг ўринбосари

Воҳидова У. — Қизил ярим ой жамиятининг раиси

Жамол Камол — Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг биринчи котиби

Жўраев Х. Р. — Ўздавкинокомпания раиси

Жўрабоев А. — «Халқ сўзи» — «Народное слово» газеталарининг Бош муҳаррири

Фозилбеков А. И. — Тошкент шаҳар Ҳокими

Орзиматов А. — Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи Марказий Қўмитасининг биринчи котиби

Шодиметов Ю. Ш. — Вазирлар маҳкамасининг бўлим бошлиғи, «ЭКОСАН» жамғармасининг раиси.

Ҳакимов З. А. — маданият ишлари вазири вазифасини бажарувчи

Темуров Ш. — «Маҳалла» жамғармасининг раиси

Ҳайитбоев Э. Қ. — Ўзтелерадиоэшиттириш компанияси раиси

Муҳаммад Дўст М. — Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг Бош директори

Убайдуллаев Ш. О. — «Ўзбекистон овози» газетасининг Бош муҳаррири, Шароф Рашидов номидаги жамғарма раисининг муовини

Раҳимов Б. — Ўзбекистон Уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашининг раиси

Раҳимов К. — алоқа вазири

Алматов З. — ички ишлар вазири

Қодиров П. — Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қўмита раиси

Қирғизбоев М. — Халқ Демократик партияси Марказий Кенгашининг иккинчи котиби

Худойбердиева Ҳ. — «Саодат» журналининг Бош муҳаррири

Каримов Ш. И. — соғлиқни сақлаш вазири

Усмонов М. З. — «Ўзбексавдо» уюшмасининг раиси

Волков Г. Г. — «Ўзбекбирлашув» раиси

Юсупова И. Т. — Болалар жамғармасининг раиси

Қаюмов Н. — қишлоқ хўжалиги вазири

Алламуродов Б. А. — Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг раиси

Шоғуломов Р. Ш. — Ўздавматбуотқўм раиси

Рўзиев С. — Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси

Яҳёев Ш. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот котиби

Ёқубов О. — Ўзбекистон халқ ёзувчиси

Воҳидов Э. — Ўзбекистон халқ шоири

Орипов А. — Ўзбекистон халқ шоири

Шукрулло — Ўзбекистон халқ шоири

Қориева Б. Р. — Ўзбекистон Театр арбоблари уюшмаси раиси

Юсупова Б. А. — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг ўринбосари

Саидов Н. — Андижон вилояти ҳокимининг ўринбосари

Халилов А. — Бухоро вилояти ҳокимининг ўринбосари

Исроилов Ж. — Жиззах вилояти ҳокимининг ўринбосари

Раҳмонов Р. — Қашқадарё вилояти ҳокимининг ўринбосари

Велинский Л. — Навоий вилояти ҳокимининг ўринбосари

Дадажонова Д. — Наманган вилояти ҳокимининг ўринбосари

Худойқулов А. — Самарқанд вилояти ҳокимининг ўринбосари

Ғуломова С. — Сирдарё вилояти ҳокимининг ўринбосари

Ражабова Л. — Сурхондарё вилояти ҳокимининг ўринбосари

Ҳамидов Ҳ. — Тошкент вилояти ҳокимининг ўринбосари

Маҳмудов М. — Фарғона вилояти ҳокимининг ўринбосари

Жуманиёзов М. — Хоразм вилояти ҳокимининг ўринбосари

Жалилов Ш. И. — Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари.

** 13 март—умумшаҳар ҳашари*

Шаҳар қароргоҳи иш бошлади

АВВАЛ хабар қилганимиздек, Тошкент шаҳар Ҳокими А. И. Фозилбеков ишлаб чиқариш, транспорт корхоналари меҳнат жамоалари, маҳаллалар аҳолиси, олий ўқув юртлари студент ва ўқитувчиларининг таклифларини қўллаб-қувватлаб, 13 март куни Наврўз халқ байрамига бағишланган умумшаҳар ҳашарини ўтказиш тўғрисидаги қарорни имзолади. Умумшаҳар ҳашарига уюшқоқлик билан тайёргарлик кўриш ва ўтказиш мақсадида шаҳар қароргоҳи ташкил этилди.

Кеча ушбу қароргоҳнинг мажлиси бўлиб ўтди. Уни қароргоҳ бошлиғи, Тошкент шаҳар Ҳокимининг биринчи ўринбосари Ю. А. Асепков олиб борди.

Шаҳар Ҳокими маҳкамаси ободонлаштириш бош бошқармасининг бош муҳандиси В. В. Богачев умумшаҳар ҳашарига кўрилаётган тайёргарлик ишлари ҳақида ахборот берди. Ҳозирнинг ўзида зарур иш қуроллари, дарахт кўчатлари тайёрлаб қўйилган.

Шаҳар уй-жой бошқармасининг бошлиғи В. М. Ким, Мирзо Улуғбек тумани ҳокимининг ўринбосари З. Ж. Файзуллаевлар ҳам бу ҳашарга кўрилаётган тайёргарлик ишлари юзасидан ахборот бердилар.

Шаҳар қароргоҳи ҳашарга кўрилаётган тайёргарлик ишларини умумлаштириб, уни ўтказиш юзасидан туман қароргоҳларига тавсиялар жўнатди.

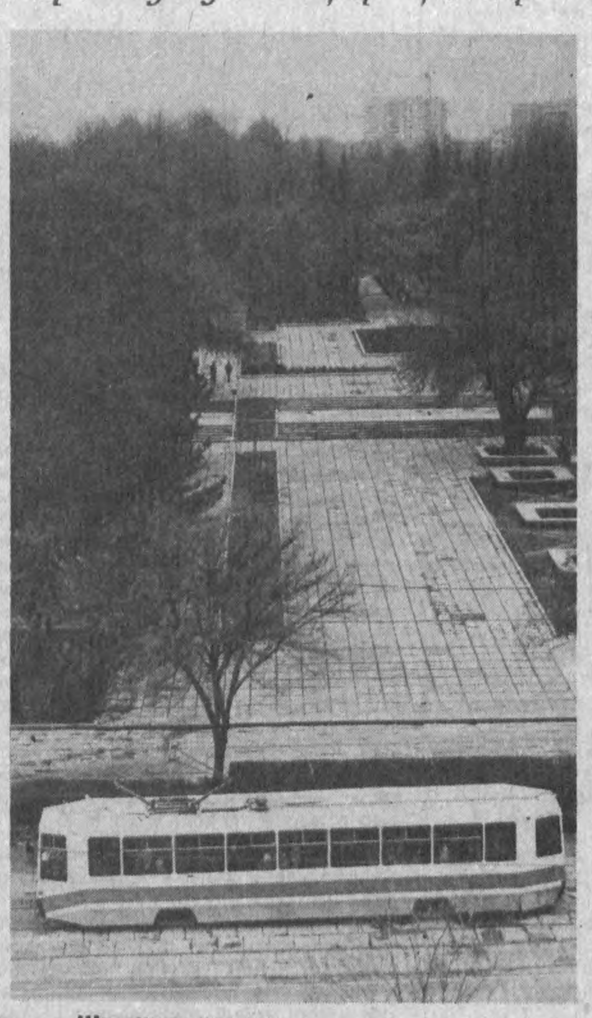

Шаҳримиз жамоли.

Андрей Пишненко суратлари.

ТОШКЕНТ ЖАМОЛИДА МЕҲРИМИЗ БАРҚ УРСИН!

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲАМЗА ТУМАНИ МАҲАЛЛА ФАОЛЛАРИНИНГ «НАВРЎЗ» БАЙРАМИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ШАҲАР МАҲАЛ ЛАЛАРИ АҲЛИГА, БАРЧА ФУҚАРОЛАРГА

МУРОЖААТИ

Муҳтарам маҳалладошлар!

Азиз ҳамшаҳарлар!

Бугун белини белбоғи билан маҳкам боғлаб, қўлига гулқайчисини ушлаб ишга киришган боғбондан тортиб, эл олдига сумалак тортиш тараддудида куймаланаётган табаррук момоларгача, баҳор қуёши билан даласига йўл олган бободеҳқону бир туп мевали дарахт экиш илинжида турган тийрак болаларгача интиқлик билан Наврўзи оламни кутмоқда. Наврўз эса гул-гул очилиб, жилмайиб остонамизда турибди. Шу сабаб тирик мавжудот борки, ўзлигини намоён этиш иштиёқида. Ҳадемай чаманга бурканади жаннатмакон диёримиз.

Наврўз халқимизнинг қадимий баҳорий удумлари — кўкламни, борлиқни, ҳаётни ва биринчи навбатда инсонни эъзозлаш асосида вужудга келган қутлуғ байрамидир.

Наврўз мозийдан бизгача етиб келган муаззам қадриятларимиздан бири, байналмилал байрамдир. Унинг таркибига, узвларига кирган расм-русм, удумлар аждодларимизнинг безавол тасаввурларидан тортиб замондошларимизнинг маънавий оламини ўзида ифода этиб турибди.

Халқимизнинг маънавий жиҳатдан янада юксалишига, ўзлигини қайта тиклашига йўл очиб берган мустақиллигимизга ўзига хос кўзгу бўлган бу йилги Наврўз байрами бетакрор бўлиши табиийдир.

Аждодларимизнинг сирсиноатга бой она табиатимиз билан мулоқотларининг ҳосиласи бўлган «Наврўз», бу йил 21 март куни — Якшанбага тўғри келади. Демак, ўша куни тун ва кун тенг келиб янги йил — Наврўз киради. Машойихлар ёзадики: «Агар, Наврўз якшанба куни кирса, ул кун Шамсқа (Қуёшга) тааллуқ бўлур. Ул йил ичувлук бўлмагай, тўқлик бўлгай. Фитна, ёмонлик оз бўлгай. Ғўза фойдаси кўп бўлғай. Боғдаги фолиз (полиз)га барака бергай... валлоҳи аълам биссавоб». Шундай пойқадам барака олиб келаётган баҳор шодиёнасини кутиб олиш бахтига муяссар бўлмоқдамиз.

Азизлар! Она шаҳримиз Тошкентдек масканда яшашдек бахтга эга эканмиз, уни обод, саранжом-саришта қилайлик! Юрганимизда йўл жилваланиб турсин, ранг-баранг безатилган қасримиз боққан кўзларни қамаштирсин. Дарахтларнинг яшил япроқлари одамлардан миннатдор нағма қилсин.

Биз Ҳамза тумани маҳаллалар аҳли Наврўз байрамини қутлашга қизғин тайёргарликни бошлаб юборар эканмиз, баҳорни биринчи кунидан бошлаб шу ойни шаҳримизни ободонлаштириш ва кўчат экиш ойлигига айлантиришни мақсад қилдик. Бу хайрли, савобли ишга соч-соқоли қордек оқарган боболар, дуогўй момолар оқ фотиҳа берди. Бу бошланган хайрли ишимизда ижобат бўлсин!

Азиз маҳалладошлар! Она шаҳримизнинг қадрли фуқаролари! Шаҳримизни гулдек гўзал, санамдек сулув қиёфасига киритайлик. Аждодлардан мерос қолган Қайковус ариғини, Салор ва Қорасув ўзанларини, уларнинг ғарибона ирмоқларини тозалаб, тартибга келтирайлик! Дов-дарахтлар ҳам меҳру мурувватимиздан фориғ қолмасин! Сизларни ободончилик ва кўчат экиш умумшаҳар ҳашарига даъват этамиз.

Мамлакатимиз Президенти муҳтарам Ислом Каримов маҳаллаларга юксак эътибор бераётган, саховат бобида пешволик қилаётган эканлар, ушбу улуғ ишончни амалий иш билан оқлайлик! Ишончимиз комилки, бу савобли ишда ҳашар билан улкан каналлар қазиган, ҳашар билан қўриқ очган ота-боболаримизнинг муқаддас руҳлари Бизга мададкор бўлади.

(Мурожаат Ҳамза тумани маҳалла фаолларининг 26 февраль куни бўлиб ўтган кенгашида қабул қилинган).

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Республика Вазирлар маҳкамасида ёшлар соғлиғини мустаҳкамлаш масалалари билан шуғулланувчи комиссиянинг мажлиси бўлиб ўтди.

● Тошкентда «Атроф-муҳит ва саломатлик» мавзусида Марказий Осиё давлатларининг семинари иш бошлади. У Ўзбекистон Республикаси «Экосан» жамғармаси ҳамда АҚШ халқаро тараққиёт агентлиги томонидан ташкил этилди.

● Термизда Ўзбекистон Республикаси дарё флотини шакллантиришга киришилди. Бунинг учун тўртта транспорт ва иккита йўловчилар ташийдиган кема, шунингдек учта катта сиғимли баржа харид қилинди.

● Самарқандда келгуси йил таваллудининг 600 йиллиги нишонланадиган буюк мутафаккир Мирзо Улуғбек боғи барпо этилмоқда.

● Яна бир нашр — «Новий день» газетаси босмадан чиқди. Уни Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари ҳамкорлиги ва тараққиётига ёрдам бериш халқаро уюшмаси ҳамда «Экономика и жизнь» газетаси чоп этмоқда. «Новий день» Марказий Осиё давлатларида тарқатилади.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Ашгабатда Грузия ва Туркманистон ҳукумат раҳбарларининг музокаралари бўлиб ўтди. Томонлар туркман газини Грузияга етказиб берилишига келишдилар.

● Ёнилғи-мойлаш материаллари ғоят тақчиллиги сабабли Украинада 1 мартдан бошлаб хусусий шахсларга бензин сотиш ман этилди.

● Россия нефть ва газ саноатини ривожлантиришда ҳамкорлик қилиш бўйича кенгаш ўз ишини тугаллади. Унда иштирок этган Ҳамдўстлик, Болтиқбўйи ҳамда Грузиянинг 14 делегацияси аъзолари энергетика танглигини биргаликда ҳал этиш юзасидан музокаралар олиб бордилар.

● Қалмиқистонда 11 апрелга мўлжалланган президент сайловига 30 ёшли миллионер Кирсан Илюмжинов ўз номзодини қўйди. У Гарри Каспаровдан шахмат бўйича жаҳон чемпионига бериладиган бриллиантли тожни сотиб олганлиги билан машҳурдир.

ХОРИЖДА

● Кобул маъмурлари Афғонистонда мужоҳидлар томонидан ҳибсга олинган бир неча собиқ совет маҳбусларини озод этиш ниятлари борлигини маълум қилдилар.

● Туркия ташқи ишлар вазири Х. Четиннинг фикрича, Болқон уруши бошланиб кетиш хавфи кучаймоқда. У агар Босния муаммоси ҳал этилмаса, можаро собиқ Югославиянинг бошқа республикаларига ҳам тарқалиши, натижада бунга бошқа давлатлар жалб этилиши мумкинлигини айтди.

● Ғарбнинг етти тараққий этган давлати Европа тиклаш ва тараққиёт банкига собиқ СССРдаги атом электр станциялари реакторлари хавфсизлигини кучайтириш юзасидан шошилинч ишларни амалга ошириш учун махсус жамғарма ташкил этишни топширдилар.

● Вашингтонда Украинанинг Америка Қўшма Штатларидаги элчихонаси янги биносининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

● Шахмат бўйича жаҳон чемпиони унвони учун беллашадиган ҳозирги шахмат тожи соҳиби Гарри Каспаров ҳамда бу тожга даъвогар инглиз гроссмейстери Найжел Шорт Халқаро шахмат федерацияси — ФИДЕнинг бу учрашувни август ойида Англиянинг Манчестер шаҳрида ўтказиш тўғрисидаги қарорини тан олмасликларини эълон қилдилар. Улар шахмат тожи учун беллашув ҳатто ФИДЕ иштирокисиз ўтказилишини маълум қилдилар.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМИНИНГ ФАРМОЙИШИ

Бахтиёр Давлатович **Ҳусанбоев** Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари — транспорт, алоқа, ободонлаштириш ва экология мажмуасининг раҳбари этиб тайинлансин.

Тошкент шаҳар Ҳокими А. ФОЗИЛБЕКОВ.
1993 йил 1 март.

* * *

Бахтиёр Давлатович Ҳусанбоев 1943 йилда туғилган, ўзбек, олий маълумотли, Тошкент политехника институтини тугаллаган. Меҳнат фаолиятини Тошкент қурилиш техникумини тугаллаганидан сўнг 1964 йилда «Ўзбекгидроэнергострой» тресги махсус ишлар бошқармасида қурилиш усталигидан бошлаган. Сўнг «Главташкентстрой» 159-қурилиш трестида прораб, матбуот бўйича давлат комитетининг қурилаётган корхоналар бирлашган дирекциясида бош муҳандис, 159-қурилиш тресги 8-қурилиш бошқармасида бўлим бошлиғи, шу трест 10-қурилиш бошқармасида бош муҳандис, 4-қурилиш тресги 18-қурилиш бошқармасининг бошлиғи бўлиб ишлади. Кейин партия ишида бўлди. Халқ депутатлари Гулистон шаҳар Кенгашининг раиси, Гулистон шаҳар ҳокими лавозимларида ишлади. 1992 йил апрель ойидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг ташкилий-ҳудудий бўлими мудири.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТНИ АМАЛГА ОШИРИШГА ДОИР ҚАРОРЛАР БАЖАРИЛИШИНИ НАЗОРАТ ҚИЛУВЧИ РЕСПУБЛИКА ЖАМОАТ КОМИССИЯСИНИНГ ВАЗИРЛИКЛАР, ИДОРАЛАР, МАҲАЛЛИЙ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИ, КОНЦЕРНЛАР, ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТЛАРИ, МУЛКЧИЛИКНИНГ БАРЧА ШАКЛИДАГИ КОРХОНА ВА ХЎЖАЛИКЛАР РАҲБАРЛАРИГА

МУРОЖААТНОМАСИ

Иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга доир қарорлар бажарилишини назорат қилувчи республика жамоат комиссияси вазирликлар, идоралар, маҳаллий ҳокимият органлари, концернлар, ҳиссадорлик жамиятлари, мулкчиликнинг барча шаклидаги корхона ва хўжаликлар раҳбарларига мурожаат қилиб, миллий иқтисодиётимизни тиклашга кўмаклашиш, бозор муносабатларини ривожлантиришга астойдил интилишга чақиради.

Ўзбекистон Республикасининг Асосий қонунида жамиятимиздаги демократик ўзгаришлар, Ўзбекистоннинг мустақил давлат сифатидаги тараққиётининг энг мақбул йўллари белгилаб берилган. Конституция иқтисодиётнинг мафкурадан айримлигини, қонунларнинг устиворлиги ва мулкчилик барча шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини эълон қилди.

Марказий Осиёдаги беш мустақил давлат раҳбарларининг шу йил январь ойида Тошкентда бўлиб ўтган учрашуви ушбу минтақа халқларининг ўзаро нафли иқтисодий алоқалар ўрнатишдан манфаатдор эканини яна бир бор исботлади. Бироқ ишончли, тенг ҳуқуқли шерик иқтисодий жиҳатдан бақувват бўлмоғи лозим. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қонун ва қарорларимиз ана шу мақсадга эришишга қаратилган.

Аммо ҳуқуқий мажмуалар ўз-ўзидан амал қилиб, турмушимизни ўзгартириб юбора олмайди. Уларда кўрсатилган вазифаларни ижодий ёндашган ҳолда сидқидилдан бажариш лозим. Афсуски, ҳамма раҳбарлар ҳам бу масалага масъулият билан ёндашмаяптилар. Ташаббускорлар дашном еб, ўзини панага олувчилар рағбатлантирилган яккаҳокимлик даври иллатларидан қутулиш осон кечмаётир. Бугун ҳамма ўзининг ватанпарварлиги ва ғайрат-шижоатини амалда кўрсатиши даркор.

Президентимизнинг ташаббуси билан мавжуд иллатларга қатъиян барҳам бериш мақсадида республикада иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш масалаларига доир қарорларнинг бажарилишини назорат қилувчи жамоатчилик комиссиялари тузилди. Вазирликлар, идоралар, уюшмалар, ҳокимликлар ва бошқарув органлари қабул қилинган фармон ва қарорларни қандай бажараётганини ўрганиб, уларга бу борада ёрдам бериш комиссияларнинг асосий вазифасидир.

Бундан ташқари, республика комиссияси уларга услубий ва ташкилий жиҳатдан зарур ёрдам беришга, ҳокимликлар, идора ва ташкилотларни жалб этган ҳолда амалий масалаларни ҳал қилишда иштирок этишга ҳам тайёрдир. Биз жойлардаги тадбиркорлик ва ташаббускорликни қўллаб-қувватлашга астойдил бел боғлаганмиз.

Бозор муносабатларига ортиқча шошқалоқликка йўл қўймай, етти ўлчаб бир кесган ҳолда босқичма-босқич ўтиш, иқтисодий ислоҳотнинг тақдири охир-оқибатда ўрта бўғин раҳбар кадрларнинг билимдонлиги ва ташаббускорлигига боғлиқ эканини таъкидлаш лозим.

Азиз дўстлар! Биз биргаликда куч-ғайрат сарфлаб кўзланган мақсадга эришишда, барқарорликни сақлаш, фаровонлик ва рўшноликни таъминлашда республика раҳбариятига, халқимизга мададкор бўлиш умидидамиз.

Мурожаат иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга доир қарорлар бажарилишини назорат қилувчи республика жамоат комиссиясининг йиғилишида қабул қилинган.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи маҳсулотларига бўлган талаб йил сайин ортиб бормоқда. Корхонада чигит экиш машиналарининг сифатли тайёрланишида мураббий ишчи Зафира Букменованинг ҳам ҳиссаси каттадир.

Узоқ йиллардан бери бирлашмада меҳнат қилиб келаётган бу камтарин аёл жуда кўплаб шогирдлар етиштирди.

СУРАТДА: Зафира Букменова.

САНЪАТ ҒУНЧАЛАРИ ТАНЛОВИ

182-ЎРТА мактабда баҳор байрамига бағишлаб уюштирилган «Наврўз юлдузлари» танловининг биринчи босқичи якунланди.

Унда иштирок этган санъатга меҳр қўйган қуйи ва юқори синф ўқувчилари ўзлари севган қўшиқ ва рақс дастурини намойиш этдилар. **Шуҳрат АРМОН.**

ҲУРМАТЛИ ЙЎЛОВЧИЛАР!

Ёнилғи-мойлаш материаллари, эҳтиёт қисмлар, автошиналар нархларининг навбатдаги ошиши муносабати билан 1993 йил 1 мартдан таксида юриш йўл ҳақи қуйидагича белгиланди.

Ўтириш ҳақи — 32 сўм
1 километр учун—32 сўм
1 соат тўхтаб туриш учун — 320 сўм

таксини буюртма бўйича чақириш 200 сўм, таксометр ишлаб турган ҳолатда, ҳисоб-китоб эса таксометр кўрсаткичини — 80 баробар кўпайтириш йўли билан амалга оширилади.

«ТОШШАҲАРЙЎЛОВЧИТРАНС» бирлашмаси.

** Бугун—Тошкент метроси қурилишида*

ЮНУСОБОДНИНГ ЕР ОСТИ ҚАСРЛАРИ

ҲОЗИРГИ кунда шаҳар транспорти муаммолари ҳам долзарб масала бўлиб турибди. Автобус, трамвай ва троллейбусларнинг йўл жадвалига риоя қилмаслиги ва бошқа салбий жараёнлар йўловчиларнинг ҳақли эътирозига сабаб бўлмоқда. Бунинг боиси кўп. Ёнилғи ҳамда эҳтиёт қисмларнинг етишмаслиги шулар жумласидандир.

Лекин бундан бир неча йил муқаддам ишга тушган Тошкент метроси бу муаммони қисман ҳал қилиши табиий. Чунки метро хизмат кўрсатиш транспортлари ичида энг қулайидир. Ер остига тушган киши поездларни узоғи билан 10 дақиқа кутади. Кейин ер ости қасри қишда иссиқ, ёзда салқин.

Рақамларга мурожаат қилсак. Ўтган йилнинг ўзида Тошкент ер ости йўлидан 131 миллиондан ортиқ йўловчилар фойдаланишган. Бу режадагидан 2 миллион ортиқдир. Бу йил эса метросозлар 125 миллион кишига хизмат қилиш ниятидалар.

Бундан бир-икки йил илгари метронинг Юнусобод йўли қурилишида ишлар бошланиб кетган эди. Биз ана шу йўл қурилиши бугунги кунда қандай аҳволда ҳамда унинг қачон ишга тушиши билан қизиқиб, унинг бир неча бекатларида бўлдик.

Қурилишнинг «Лоҳутий» бекатига келганимизда соат эрталаб ўнлар чамаси эди. Ер ости зах ҳамда анча совуқ бўлишига қарамай қурувчиларнинг қўли-қўлига тегмайди. Уларнинг бири бетон қораётган бўлса, иккинчиси уни мосламалар ёрдамида кутиш жойига жойламоқда. Учинчи қурувчи эса поезд юрадиган йўлни тайёрлаш билан овора. Хуллас, ҳамма ўз иши билан банд.

— Бу бекатда иш бошлаганимизда бизга анча қийин бўлди, —дейди ер ости йўл очувчилар бригадири Геннадий Аникин. — Ўзингизга маълум, Тошкентда ер ости сувлари жуда кўп. Бунинг устига ҳар хил канализация қувурлари, электр кабеллари қурилиш ишларини олиб боришга ҳалақит берди. Шу сабабли биз иш жараёнида тузилган лойиҳани қисман ўзгартиришга мажбур бўлдик.

Ана шу ва бошқа муаммоларга қарамасдан қурувчиларимиз астойдил ҳаракат қилиб ишлашди. Натижа ёмон бўлгани йўқ. Айни пайтда метросозлар бекат қурилишининг 50 фоизини бажариб қўйишди. Аниқроқ қилиб айтганда бекатнинг кутиш жойи ҳамда поездлар йўлида қурилиш-тиклаш ишлари ниҳоясига етай деб қолди. Ҳозир бекатнинг ишчи ва хизматчилар фойдаланадиган хоналарини қуришни бошлаб юбордик. Шу йилнинг иккинчи ярмида бу қурилиш нуқтасида пардозлаш ишларини олиб бориш ниятимиз бор. Бундан ташқари бу бекатдан Ўзбекистон йўлига ўтиш жойида ишлар олиб борилмоқда.

Ер ости метросининг «Юнус Ражабий» ҳамда «Абдулла Қодирий» бекатларида бўлганимизда ҳандақ қазилаётганининг гувоҳи бўлдик. Мазкур қурилиш нуқталарида ишлар нега кечиккани билан қизиқдик. Қурувчилар бу бекатларда иш бошлаши учун ўз вақтида майдон ажратилмаганлигини сабаб қилиб кўрсатишди. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, «Юнус Ражабий» бекатидан Чилонзор йўлига ўтиш йўли бўлса, мазкур бекатнинг ишга туширилиши кечикиб кетиши мумкин.

Ва ниҳоят Юнусобод йўлининг «Бодомзор» бекатига етиб борганимизда, бу ерда қурилиш ишлари жадал суръатларда олиб борилаётганини кўриб қувондик. Бекатда асосий ишнинг 50 фоизи бажарилгани ҳам фикримизнинг далилидир. Тошкент метро қурилиши трестининг бош муҳандиси Владимир Жданов ҳам шу ерда экан. Биз у билан бўлган суҳбат чоғимизда Юнусобод йўлининг қурилиши қачон битиши, муаммолари ҳамда Тошкент метросининг кейинги келажаги билан қизиқдик.

— Биз бу йўлни иккита босқичга бўлиб қураяпмиз. Биринчи босқич «Лоҳутий»дан «Юнусобод» бекатигача. Иккинчи босқич «Лоҳутий» бекатидан Жанубий вокзал, ундан Сергелигача. 1989 йилда тузилган режа бўйича «Лоҳутий»дан «Ҳабиб Абдуллаев» номидаги бекатигача бўлган масофани 1996 йилгача ишга туширишимиз керак. Бу йўл 6 та бекатни ўз ичига олиб, 8 километрга яқин бўлади. Булар «Лоҳутий», «Юнус Ражабий», «Абдулла Қодирий», «Минор», «Бодомзор» ва «Ҳабиб Абдуллаев бекатларидир.

Ундан кейин «Файзулла Хўжаев» ҳамда «Юнусобод» бекатларини фойдаланишга топширамиз. Тахминан икки йилдан кейин, яъни 1994 йил охири, 1995 йил бошларида йўлнинг Жанубий вокзал тарафини кавлашга ўтамиз.

Метронинг кутиш жойларини бадиий безашга келсак, ҳар бир бекат ўзига хос такрорланмас меъморий қиёфага эга бўлади. Масалан «Абдулла Қодирий» бекати ёзувчи ҳаёти ва асарларини эслатувчи полотнолар билан безатилади. «Лоҳутий» ҳамда «Юнус Ражабий» бекатлари эса уч қаватдан иборат бўлади. Уларнинг пастки қаватларида кутиш жойи бўлса, юқори қаватларида хизматчилар хоналари қурилади.

Энди мазкур метро қурилишини хом ашё материаллари билан таъминлаш масаласини оладиган бўлсак, бир қараганда бу борада муаммолар йўқдек кўринади. Яқин-яқинларгача биз хом ашё танқислигини сезганимиз йўқ эди. Бироқ бу борада кейинги вақтларда муаммолар келиб чиқмоқда. Сабаби биз асосий қурилиш материалларни Россиядан оламиз. Бу ҳудудларда жойлашган корхона ва бирлашмалар хом ашё етказиб бериш учун олдиндан пул талаб қилиш усулига ўтиб олишган. Бизда эса ҳозир маблағ масаласи жуда мураккаб. Мисол учун ўтган йили режа бўйича ҳаммаси бўлиб 35 миллион сўм маблағни ўзлаштиришимиз керак эди. Лекин маблағнинг етишмаслиги туфайли 31 миллион сўмлик иш бажардик, холос. Бу йил эса эски нархларда бюджетдан 53 миллион ажратилиши керак. Ҳозиргача 22 миллион сўмни олишга муваффақ бўлинди. Масалан ҳозир қурилиш учун жуда зарур бўлган чўянли тюбингни ололмаяпмиз. Уни бизга Санкт-Петербург шаҳридаги завод етказиб беради. Улар бизга олдиндан пул ўтказишни таклиф қилиб, ана шу хом ашё материалларини юборишни тўхтатди. Бу эса ўз навбатида қурилиш ишларини олиб боришга халақит бераяпти.

Тўғри, биз бу муаммони ҳал қилиш учун шаҳримизда жойлашган «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасига мурожаат қилган эдик. Улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, мазкур материални тайёрлаб бериш мажбуриятини олди. Тракторсозлар бироз кечикиб бўлса ҳам, ҳозир чўянли тюбингни тайёрлашга киришди. Аммо бу муаммо ҳал бўлди, деган гап эмас. Чунки улар бу маҳсулотларнинг фақат 20 фоизини тайёрлаш қурбига эга. Шунинг учун маблағ бўлмаса сал нари бориб хом ашё таъминотида жиддий муаммолар вужудга келиши мумкин.

Ҳозирги бозор иқтисодиёти қийинчиликлари ҳамма ерда бўлгани каби метросозларни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Юқоридаги йиғилиб қолган муаммолар шулар жумласидандир. Лекин шунга қарамасдан трест қурувчи ва хизматчилари метро қурилишини бир дақиқа ҳам тўхтатмай, фаоллик билан ишлашмоқда. Улар навбатдаги Юнусобод йўлини қийинчиликлар эвазига бўлса ҳам ўз вақтида топшириш учун астойдил ҳаракат қилишмоқда. Бунда айниқса, Борис Мухин, Зокир Абдуллаев, Николай Ноздрин бошлиқ бригада азаматларининг ҳиссаси катта. Чунки улар режаларини ҳаммавақт бажариб, қилинган ишнинг сифатига ҳам катта эътибор беришмоқда.

Трестда қурувчилар ҳамда уларнинг оила аъзоларини бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий ҳимоялаш, меҳнат таътиллари ва ишдан бўш пайтларида мароқли ҳордиқ чиқаришлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Гапимиз қуруқ бўлмаслиги учун бунга бир неча мисоллар келтирсак.

Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ районида трестнинг дам олиш масканы бор. Ўтган йили бу ерда қурувчиларнинг 495 фарзанди ёзги таътил пайтида дам олиб қайтишди. Бу ерда бир мавсумда ҳар бир боланинг эҳтиёжи учун ўртача 5 минг сўм сарф этилган бўлса ҳам, ота-оналар унинг 180 сўминигина тўлашди. Қолган харажат трест касаба уюшмаси ва маъмурият томонидан қопланди.

Шунингдек, метросозларнинг кўпчилиги юқоридаги дам олиш масканида ҳордиқ чиқариб келишди. Ҳозир ҳам у ерда дам олиш уюштирилган. Айни пайтда оромгоҳ бир сменада 40 кишини қабул қилмоқда. Ундан ташқари қурувчиларга меҳнат таътилида даволаниши ва дам олиши учун бошқа санаторий ва курортларга ҳам йўлланма ажратилаётир. Улар йўлланманинг атиги 15 фоизини ўз ҳисобидан тўлайдилар, холос. Масалан, йўлланма 15 минг турадиган бўлса, қурувчи ёки хизматчи унинг 1,5 минг сўмини беради.

Чилонзор районининг 3-мавзесида метросозлар учун стадион ишлаб турибди. Қурувчилар ўзларининг бўш вақтларида бу ерда волейбол, футбол, теннис ва бошқа спорт турлари билан шуғулланишлари мумкин. Стадионда жисмоний бадантарбия қилиш учун ҳам ҳамма шарт-шароитлар яратилган.

Яна шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, яқинда трест қурувчиларга уй-жойларини хусусийлаштиришда ҳам ёрдам берди. Бу мақсадга ҳаммаси бўлиб 10 миллион сўм сарфланди...

Хуллас, вақти-соати келиб шаҳримизнинг энг катта даҳаларидан бири бўлмиш Юнусободга ҳам аҳолини ўз манзилига элтиб қўядиган тезкор метро поездларининг қатнови йўлга қўйиладиган пайтлар узоқ эмас. Ҳозирча метронинг Юнусобод йўналиши бўйлаб қурилаётган ер ости бекатларида иш қизғин. Бугун диққатингизга ҳавола этилаётган ушбу суратларда «Лоҳутий» бекатида амалга оширилаётган ишлардан лавҳалар акс эттирилган. Суратларни А. Кондрашкин тасвирга туширган.

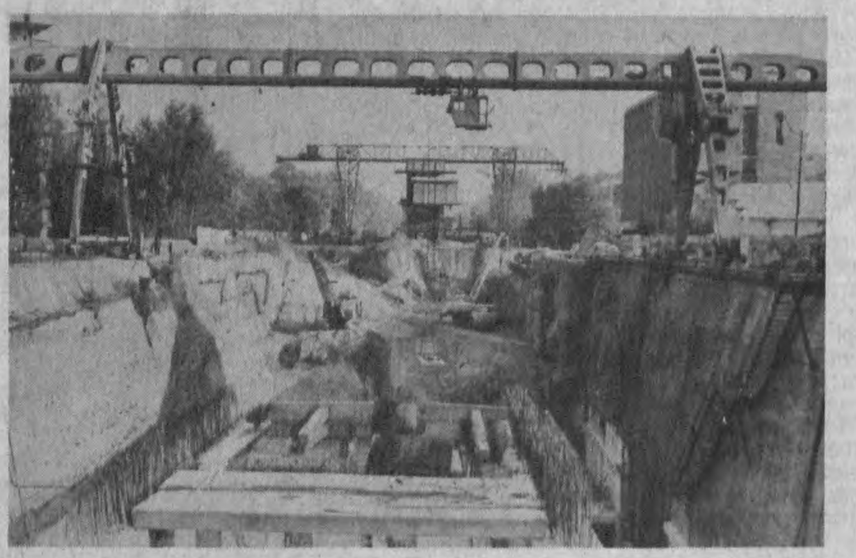

Ғулом ЮСУПОВ.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ истиқболи ёшлар фан ва техника ютуқларини, миллий ва умуминсоний маънавиятни қанчалик чуқур эгаллашларига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу дунёвий давлат барпо этишнинг ҳам асосий омилларидур.

Ҳозирги кунда республикамизда олий ва ўрта махсус таълимини ривожлантиришга ниҳоятда катта эътибор берилмоқда. Ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг бу борадаги жонкуярликларини ҳар қадамда сезиб турибмиз.

** Олий ўқув юрти: ўзгаришлар даври*

ТАЛАБГА МОС ДАРСЛИКЛАР

Олий таълим соҳасидаги ўзгаришлар, ўқув режаларини янгилаш ва яхшилаш борасида қилинаётган ишлар, хорижий мамлакатларда тўпланган бой тажрибани ўрганиш, улар билан талабалар айрибошлаш, ўқитувчиларнинг малакасини оширишга катта эътибор берилаётгани бу соҳада қилинаётган улкан ишларнинг бошланишидир. Кўплаб ёшларимиз хорижий давлатлардаги энг нуфузли ўқув юртларида таълим ола бошладилар. Ўзбекистон ҳам мустақил равишда хориждан талабалар қабул қилиш имконига эга бўлди.

Шу вақтга қадар олий ўқув юртлари дарсликлари асосан Москвада ёзилар, биз эса уни таржима қилиб тўтиқушдек такрорлар эдик. Бундай шароитда дарсликларни республикамиз, миллатимиз манфаатларига мослаш тўғрисида сўз ҳам бўлиши мумкин эмас эди. Шундай йўл билан биз ўнлаб йиллар давомида ёшларни миллий маънавиятдан бебаҳра қилиб қўйдик.

Бундай иллат кутубхоначилик фани соҳасида ҳам кўзга яққол ташланди. Бу соҳада малакали мутахассисларнинг етарли бўлмаслиги умумий ишимизга зарар келтирди.

Ўзбек халқининг кутубхоначилик борасида катта тажрибаси, анъаналари бўлган. Биз бу масалада кўп муаммоларни ҳалигача тўла тушуниб етганимиз йўқ. Дарслик ёзиш учун чуқур билимгина эмас, балки катта педагогик тажриба ҳам керак.

Олим киши ўқитувчилик борасида катта тажрибага эга бўлгандагина олий ўқув юртлари талабларига мос келадиган дарсликлар яратиши мумкин. Агар дарсликлар олимлар ва ўқитувчилар ҳамкорлигида ёзилса нур устига нур бўлур эди.

Тошкент маданият институти жамоаси сўнгги йилларда бу масалага катта эътибор бериб келмоқда. «Ўзбекистонда кутубхоначилик тарихи» номли дарслик 1992 йилда қайта ишланиб, яна бир марта нашр этилди. Бундай дарслик талабалар учунгина эмас, балки кутубхоналарда ишлаётган мутахассислар учун ҳам ниҳоятда керакдир.

Ҳозирги кунда кутубхонашунослик кафедраси фаолияти янги дарсликлар устида астойдил иш олиб бормоқда. Кафедра аъзолари томонидан нашрга тайёрланаётган дарсликлар ва ўқув қўлланмалари қаторида «Умумий кутубхонашунослик», «Хорижий мамлакатларда кутубхоначилик тарихи», «Кутубхоначилик ишини ташкил этиш ва бошқариш», «Китобхонларга хизмат кўрсатиш» кабиларни кўрсатиш мумкин. Қувонарлиси шуки, кафедра жамоаси тайёрлаётган ушбу дарсликлар «Ўқитувчи» нашриётининг 1992—1995 йилларга мўлжалланган режасига киритилган. Бу тайёрланаётган ва нашр этилаётган дарсликлар тамомила янгича илмий ва методик услубда ёзилмоқда. Биринчи ўринда кутубхоначилик тарихи ва назариясини ёритишда Ўзбекистон маданий тараққиётининг анъаналарига, мустақиллигимизнинг маънавий заминини мустаҳкамлаш билан боғлиқ бўлган вазифаларга эътибор бериш масаласи турмоқда. Биз ҳар бир дарсликда илмий-назарий муаммолардан ташқари тарбиявий масалалар ҳам катта ўрин олишига эришмоқчимиз.

А. ҚОСИМОВА,
тарих фанлари доктори, профессор.

** Суратли ахборот*

МУАММОЛАР БАРТАРАФ ЭТИЛМОҚДА

АҲОЛИГА ҳар томонлама қулай шароит яратиш мақсадида Бектемир туманида ҳам қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу ерда кўплаб йирик саноат корхоналари, ташкилотлар, ўқув муассасалари мавжуд. Уларни айни қиш даврида иссиқлик, совуқ ва иссиқ сув, газ билан таъминлаш борасида район ҳокимлиги томонидан жиддий назорат ўрнатилган. Бу ҳақда ҳоким ўринбосари Серикбой Усенов шундай дейди:

— Туманимиз ҳудуди жуда кенг. Шунинг учун ҳам режалаштирилган юмушларимизни амалга оширмоқдамиз. Кейинги вақтда районда қурилиш ишлари авж олмоқда. Фойдаланишга топширилган уйлар газ, совуқ ва иссиқ сув билан таъминланмоқда. Бундан ташқари уч километрга яқин катта босимли газ линиясида иш олиб бориляпти. Яқин кунлар ичида уни фойдаланишга топширамиз. «Водник» даҳасида 60 гекокалорий қувватига эга бўлган иссиқлик қозони қуриб битказилди.

Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида газ ва сув йўллари қувурларининг топилиши осон бўлаётгани йўқ. Лекин ёрдам қўлини чўзиб, маблағ билан таъминлаётган мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, «Промжилводстрой», мотор заводи, В. П. Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси ва бошқалар биздан ўз ёрдамларини аяшмаётир.

Насиб этса март-апрель ойларида туман аҳолиси ичимлик сув билан тўлиқ таъминланади.

Шу ўринда яна бир масалага эътиборни қаратмоқчимиз. Бу — уйларни хусусийлаштиришдир. Шаҳримизда хусусийлаштириш иши тажриба тариқасида биринчи маротаба ўтказилди. Шу кунгача 3231 тадан зиёд хонадонга даъватнома (ордер) топширилди. Шундан 653 таси имтиёзлидир. Зеро, бу борадаги ишлар ҳам ҳали давом этмоқда.

Умуман олганда туманимиз аҳолисининг намунали яшаши учун бутун куч-ғайратларимизни аямаётирмиз.

Усмон УСМОНОВ,

СУРАТЛАРДА: яқинда фойдаланишга топширилган баланд қаватли уйлар ва янги қурилган иссиқлик маркази.

Муаллиф суратлари.

** Тошкент шаҳар электр тармоқлари бошқармаси ва «Тошкент оқшоми» газетасининг қўшма текшируви*

ЧИРОҚ ЎҒРИЛАРИ

Кундалик турмушимизни электр қувватисиз тасаввур этиш қийин. Уй шароитида, давлат хизматида электр қувватисиз бирон-бир ишни амалга ошириш жуда мушкуллигини ҳаммамиз ҳам яхши биламиз. Шундай экан, нега энди электр қувватидан унумли ва тежамкорлик билан фойдаланмаймиз. Яна бунинг устига беминнат ёрдамчимиз бўлган электр қувватини ҳар хил йўллар билан ўғирлаб ёқадиганлар ҳам бор.

Биз яқинда шаҳар электр тармоқлари бошқармаси хизматчилари билан биргаликда электр қувватини ўғирлаб ёқаётганларни учратдик ва уларни сизлар билан бирма-бир «яқиндан таништириб қўйиш»ни лозим топдик. Зора ана шундай қинғир ишга қўл урган баъзи шахслар ўз қилмишларидан уялиб, электр қувватини ўғирлаб ёқишдек қинғирликка чек қўйишса.

Кўзни шамғалат қилиб

МАҲОРАТ кўчасидаги 24-уйда яшовчи Зангиота тумани йўл хизматида ҳайдовчи бўлиб ишлайдиган Рихсивой Раҳмонов электр қувватидан фойдаланишдаги яратган «ихтиро»си учун 2352 сўм жарима тўлади. У ҳовлисидаги розеткага ўғринча сим тушириб, истаган вақтида ўчириб-ёқиб юрган. Рихсивой Раҳмонов бу қинғир ишни бир неча йилдан бери ёки бир ой олдин бошлагандир. Буниси бизга қоронғу. Аммо, айтишадику «Кўза кунда эмас, кунида синади» деб.

Каттабоғ кўчаси, 3-боши берк кўчадаги 17-уйда яшовчи Фозил Тоҳиров хонадонида ҳам худди шунга ўхшаш манзарага дуч келинди. У киши бу «ихтиро»си учун 1480 сўм жарима тўлади.

Баъзи ҳамшаҳарларимиз пайвандлаш ускунасини электр қувватига тўғридан-тўғри улаб қўйиб, истаган вақтида ёқиб, хоҳлаган вақтида ўчириб, давлатга бир сўм ҳам тўламасдан юришибди. Ана шундайлардан бири Ялта кўчаси, 95-уйда яшовчи шаҳар ижтимоий таъминоти бошқармасининг бош муҳандиси Ҳасан Содиқов бўлади. У бу қилмиши учун 1210 сўм жарима тўлаш билан қутилди.

Форобий кўчасидаги 1-боши берк кўча, 62-уйда истиқомат қилувчи уй бекаси Светлана Абдуллаева электр қуввати қанча сарф қилинганлигини ўлчайдиган мосламанинг сўрғичини бузиб ундан хоҳлаганча фойдаланган. С. Абдуллаева бу қилмиши учун 2787 сўм жарима тўлади.

Самарқанд дарбоза кўчасидаги 87-уйда Убайдулла Орипов хонадони истиқомат қилади. Қарилик нафақасидаги бу акахон электр қуввати қанча сарфланганлигини ўлчайдиган мосламани тўхтатиб қўйиб ўғринча туширилган сим орқали чироқни бемалол ёқиб ўтирганида текширувчилар томонидан мулзам қилинди ва 2542 сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

Панченко кўчасидаги 29-уйда яшовчи Исроил Тўхтаев уйида ёғочдан ҳар хил эшик, дераза ва қурилиш учун керак бўладиган буюмларни тайёрлайдиган жиҳоз ўрнатилган. Лекин у негадир бу жиҳознинг ўз вақтида юришини таъминлаб турадиган электр қувватининг қанча сарфланганлигини ўлчайдиган мослама орқали ўтказиш кераклигини унутган. Натижада текширувчилар унга 1838 сўм жарима солишди.

Қизил тут кўчаси, 3-уйда истиқомат қилувчи Жамила Аҳмаджонова 664 сўм, Носиров кўчаси, 19-уйда яшовчи Муборак Қаюмова 619 сўм, Парвариш кўчаси 19-уйда турувчи Малик Абдураҳмонов 2160 сўм, Стаханов кўчасидаги 12-уй эгаси Мели Раҳматиллаев 4795 сўм жарима тўладилар.

Биз уларга яна бир бор шуни эслатиб қўймоқчимизки, уйимизда ёки ишхонада, айниқса кечки пайт бирор соат чироқ ёнмай қолса ўзимизни қаёққа уришни билмай қоламиз. Телевизор кўриб, радио эшита олмаймиз. Шам ёқиб тонг оттиришга ўрганмаган эканмиз, электр қувватидан оқилона фойдаланиб, унинг қадрига етишимиз керак.

Жарималар кимнинг ҳисобидан?

ҲОЗИРГИ иқтисодий қийинчилик даврида давлат корхоналарининг электр қувватини олдиндан белгилаб олинган меъёрдан ортиқча сарф қилиши кўплаб пулларнинг кўкка совурилишига сабаб бўлмоқда. Бизни бир нарса ажаблантиради. Ҳар бир корхона, ташкилот раҳбари бир йилда ишхонаси учун қанча электр қуввати сарф бўлишини яхши билади. Лекин улар олдиндан келишилган шартномага негадир амал қилишмайди. Натижада корхона ва ташкилотларнинг неча минглаб пуллари кўкка совурилияпти. Агарда шу жарималарнинг жуда бўлмаса озгина қисми раҳбарларнинг ўз ҳамёнидан тўланганда эди, бунчалик исрофгарчилик бўлмасди.

Тошкент минерал суви ишлаб чиқариш заводи (раҳбари — А. Ҳидоятов), «Лаззат» корхонаси (раҳбари — Р. Тўйчиев) билан электр қувватини белгилангандан кўпроқ сарф қилиш борасида ўзаро мусобақа ўйнашган кўринади. Бу мусобақада «Лаззат»дагилар ютиб чиқишди. Улар ҳамкасбларини орқада қолдиришиб, 1350216 сўм жарима билан олдинга чиқишган бўлишса минерал сув ишлаб чиқарувчилар 218044 сўм билан орқада қолиб кетишди.

2515 автохўжалик (раҳбари — Ф. Категорский), 2512-автохўжалик (раҳбари — Ҳ. Ғуломов) ва «Москвич» машиналарига техник хизмат кўрсатувчи устахона (раҳбари — Р. Назаров) ҳам худди юқоридаги корхоналарга ўхшаб бир-бирлари билан мусобақа ўйнашган шекилли, электр қувватини белгиланганидан ортиқча сарф қилишда бир-бирларидан ортда қолишаётганлари йўқ. Агар бу борадаги ўринлар уч корхона ўртасида тақсимланадиган бўлса 2512-автохўжалик биринчи ўринни эгаллайди. Чунки у энг кўп жарима — 312064 сўм тўлаган. Иккинчи ўрин «Москвич» устахонасига (174451 сўм), учинчи ўрин эса 2515-автохўжаликка (52721 сўм) тегади.

«Алина» кичик ишлаб чиқариш корхонаси (раҳбари — А. Абрамов) билан «Файз» ишлаб чиқариш бирлашмаси (раҳбари — М. Азимова) бир-бирларидан қолишмайди. «Алина» 688963 сўм тўлаган бўлса, «Файз» ундан сал камроқ— 603719 сўм жарима билан қутулди. «Узриба» савдо ишлаб чиқариш бирлашмаси (раҳбари — Ш. Йўлдошев) бу сафар 424477 сўм жарима тўлади. «Средазтрансстрой» механизациялашган бошқармаси (раҳбари — В. Котов) эса деярли рекорд даражага эришди. Унинг тўлаган жаримаси 1222650 сўмни ташкил этди.

Текширишлар шуни кўрсатдики, ҳамшаҳарларимиз орасида ҳамон электр қуввати қанча сарфланганлигини ўлчайдиган мосламани тўхтатиб қўйиб, ҳар хил йўллар билан ўғирлаб ёқиш, давлат ҳисобидан тўраларча жарақ-жарақ жарима тўлаш ҳоллари учраб турибди. Халқимизда «Ҳисобини билмаган ҳамёнидан айрилар» деган гап бор. Шундай экан электр қувватидан ҳам тежаб-тергаб фойдаланайлик. Чунки у ҳам бир неъмат-да, ахир!

Роза АИТОВА,
Тошкент шаҳар электр тармоқлари бошқармасининг хизмат бошлиғи.

Раҳматулла ФАЙЗУЛЛАЕВ
«Тошкент оқшоми» мухбири.

Жаҳон шодликлари йиғилса бутун,
Дўстлар дийдоридан бўлолмас устун.

ТОЖИК халқининг машҳур мутафаккир шоири Рудакий шу мисраларни ёзганда ҳақ эди. Биз бир неча санъаткорлар ўзбек элидан вакил бўлиб ўз қўшнимиз бўлган Тожикистоннинг Хўжанд шаҳрига бориб қайтдик. Қадимий Хўжанд шаҳрида республика аҳамиятига эга бўлган Камол Хўжандий номидаги мусиқали драма театри кўп йиллардан бери ажойиб репертуарлари билан ўз халқигагина эмас, балки жуда кўп шинавандаларга машҳур бўлиб келган. Ана шу театрнинг ажойиб актрисаси, Тожикистон халқ артисти Сайрам Исаеванинг таваллуд топганига ярим аср тўлиши муносабати билан кўҳна шаҳарнинг ўртасида қад кўтарган муҳташам театр биносида тантанали кеча ўтказилди. Бу тантана шунинг учун ҳам алоҳида аҳамиятга эга эдики, шундай нотинч кунларда санъат тантанасининг бўлиши тожик халқини ҳам, биз ўзбекларни ҳам қувонтирди, деб айтамиз.

Сайрам Исаева Тошкент театр санъати ва рассомлик институтини 1964 йилда тамомлаб ана шу театрга актриса бўлиб ишга келади. Тезда ўзининг репертуарини дунё классикалари, қардош халқларнинг драматургияси ва бевосита тожик асарлари билан бойитади. Биз — санъаткорлар учун шуниси муҳимки, бу актрисанинг ижодий қамрови ниҳоятда кенг. У фожиавий, драматик, комедия ва мусиқа асарларида ҳам ажойиб ролларни ярата олади. Айниқса, М. Старицкийнинг «Лўли қиз» пьесасида ажойиб комик образни яратган, Мар Байжиевнинг «Баҳс» фожиасида Нози ролини ижро этган. Биз учун энг муҳими яна шуки, у Саид Аҳмаднинг «Келинлар қўзғолони» асарида Фармонбиби образини ажойиб қилиб яратибгина қолмай, балки шу асарни тожик саҳналарида ўйналишига катта ҳисса қўшади ва унинг репертуаридаги Фармонбиби ўзбек театридаги Зайнаб Садриева яратган Фармонбиби сингари тожик халқи орасида жуда машҳур бўлиб кетди. Ҳозир ҳам унинг ижросидаги бу роль ҳамон театр репертуаридан ўрин эгаллаб келмоқда. Фармонбиби юбилей кечасида саҳнада намоён бўлар экан, залда ўтирганлар оёққа туриб қарши олдилар. Бу олқиш бир жиҳатдан актриса маҳоратига бўлса, бир жиҳатдан ўзбек халқи вакилига бўлган муҳаббатни изҳор этди.

Сайрам Исаева тожик, ўзбек ва қардош халқлар кинофильмларида жуда кўп эсда қоладиган роллар яратди. Ҳали у толибалик чоғларидаёқ «Тожикфильм» яратган «Осойишталик бўлмайди» фильмида Гулнора, «Учинчи қиз»да Роҳат, «Водийдаги бўрон»да Саида, «Ўзбекфильм» яратган «Чинор»да Умида, айниқса халқимизга манзур бўлган буюк шоирамиз Нодирабегим ҳақида яратилган «Одамлар орасида танҳо»даги бош қаҳрамонни моҳирона ижро этган. Биз учун бу актрисанинг яна машҳур бўлиб кетиши «Майсаранинг иши» кинофильмидаги Майсарабонуни моҳирлик билан ижро этганлиги билан ҳам боғлиқ. Бундай мисолларни жуда кўплаб келтириш мумкин. Энг муҳими шундаки, бу актриса ҳозирда театрда ҳам, кинода ҳам жуда кўп ажойиб роллар яратишга киришганлиги бизни қувонтиради.

Ана шу санъаткорнинг катта тантанаси ўз аҳамияти билан икки халқимиз ўртасидаги дўстлик рамзига айланиб кетди. Биз бу актриса ижросидаги ҳам ўзбек ҳаётидан олинган, ҳам тожик ҳаётидан олинган фильмлар ва спектакллардан парчаларни томоша қилдик. Зални тўлдириб ўтирган томошабинлар икки қардош халқлар ўртасидаги қадимий алоқаларга, қадимий дўстликка кўприк бўлиб хизмат қилган санъатга ва санъаткорларга таҳсинлар ўқишди. Бу актрисанинг тантанасини кутламоқ учун Қўқон шаҳридан Соҳиба Тожибоева бошлиқ вакиллар Нодира сиймосидаги актрисадан беҳад қувонганликларини изҳор қилдилар. Шоира ижод қилган Қўқон шаҳридаги Нодира жамғармасининг асосий вазифаси ёшлар ўртасидаги истеъдодларга ҳомийлик қилиб жуда катта ишлар қилаётибди.

Тантана давомида табрик учун сўзга чиққанларнинг кўплари тожик ва ўзбек халқларининг қадим-қадимдан бир-бирларига қардош, биродар, қўшни эканликларини изҳор қилдилар. Машҳур санъаткорларимиз Шукур Бурҳонов номидаги Нов шаҳар театри жамоаси карнай-сурнайлар билан ўзбек лапарларини ижро этиб, ҳаммани қувонтирди. Шу куни кеч бўлиб қолганлигига қарамай бу тантанага ташриф буюрган икки жумҳурият санъаткорлари давра суҳбати ўтказдилар. Тожикистоннинг маркази Душанбе шаҳридан Тожикистон театр арбоблари уюшмасининг президенти Ато Муҳаммаджонов бу даврани бошқарди.

Маълумки, Тожикистонда бўлган тўқнашувлар театрлар эшигини беркитишга мажбур этди. Унинг айтишича, ёвузлар ажойиб истеъдодли санъаткор Караматилло Қурбоновни саҳнада ўлдиришган. Ҳатто машҳур хонанда Жўрабек Муродовнинг истиқомат қиладиган уйига ўт қўйишга уринганлар. Душанбедаги Лоҳутий номидаги академик драма театрида ижро этилаётган Софоклнинг «Шоҳ Эдип» спектаклини тўхтатишга мажбур этганлар. Бундай воқеалар фақат биргина театрда эмас, Душанбедаги барча театрларда, ҳатто Хорог, Қўрғонтепа театрларида ҳам бўлиб ўтган. Албатта, ёвузлар маълум зарбалар беришганига қарамай театрлар ҳеч қачон ўз ишини тўхтатмаслигини баён этишди. Чиндан ҳам театр ҳар бир замоннинг илғор фикрларини кенг томошабинлар оммасига баён қиладиган кошонадир.

Биз тожик санъаткорлари билан ҳамкорликда жуда кўп ишлар қилганимизни такрор-такрор қувонч билан сўзладик. Биргина Ҳамза театримиз мисолида айтадиган бўлсак, ижодий жамоамиз жуда кўп марта Тожикистонга, жумладан Душанбе ва Хўжанд шаҳарларида ўз гастролларини ўтказган. Эсимдан чиқмайдиган бир ҳодисани айтсам: биз 70-йилларда Душанбеда бўлган гастроль кунларида Алишер Навоий спектаклининг 700-марта қўйилиши катта тантанага сазовор бўлган. Шунда аввалига Ўзбекистонда кўп йиллар ишлаган ва кейинчалик Тожикистон Фанлар академиясининг Президенти лавозимида бўлган Султон Умаров спектакль олдидан Алишер Навоийнинг буюклиги ҳақида томошабинларга батафсил сўзлаб берган эди.

* *Энг афзали—тотувлик*

Этни тирноқдан ажратиб бўлмайди

Энди биз тожик артистлари Тўфа Фозилова, Ҳанифа Мавлонова, Барно Исҳоқоваларнинг халқимизга нақадар яқинлиги, уларнинг куйлари, рақслари роҳат бахш этишини айтиб ўтирмасак ҳам бўлади. Буюк трагик артист Маҳамаджон Қосимов бир ой давомида Тошкент, Самарқанд, Бухоро шаҳарларида ўзининг машҳур ролларидан бири Қирол Лирни ижро этгани, ҳар бир томоша тожик санъатининг тантанасига айланиб кетганлигининг гувоҳи бўлганмиз. У машҳур артист Аброр Ҳидоятов билан қадрдон эди. Халқ артисти Ҳошим Гадоев, Шукур Бурҳонов билан машҳур «Шоҳ Эдип»ни бирга тайёрлашган десам бўлади. Қойил қоладиган ери шундаки, то Шукур Бурҳонов бу ролни ижро этиб, саҳнага чиқмагунча у тожик театрида ижро этишга журъат этмаган. Буни шогирднинг устозга эҳтироми деса тўғри бўлади. Айниқса, «Тожикфильм» билан «Ўзбекфильм» ўртасидаги ҳамкорлик жуда кўп натижалар берганлигини баён этсак арзийди. Тожик санъаткорлари ўзбек кинофильмларида, ўзбек артистларининг тожик киноларида роль ижро этганликлари ҳар икки халқнинг томошабинларига маълум. Булардан бир неча мисоллар келтирадиган бўлсам тожик элининг машҳур санъаткори Марат Орипов Абу Али ибн Синони моҳирлик билан ижро этганини ким билмайди? Ўзбек режиссёри Латиф Файзиевнинг Тожикистон ва Ҳиндистон ҳамкорлигида яратилган «Ганг узра тонг» фильмининг яратилишида катта ташаббускор бўлгани ҳаммага маълум. Машҳур кинорежиссёр Комил Ёрматовнинг деярли ҳамма фильмларида икки халқ вакиллари иштирок этар эди. Борис Кимёгаров фильмларида жуда кўп ўзбек артистлари ўз ижодини чархлаганлар. Жумладан, мен ҳам бу кишининг беш қисмдан иборат «Инсон қиёфасини ўзгартиради» фильмида асосий ролларидан бирини ижро этганман. Ўзбекистон халқ артистлари Ҳамза Умаров, Ҳикмат Латипов ва Тўғон Режаметов каби санъаткорларимиз тожик экранларида кўп ажойиб образлар яратган.

Биз учун яна шуниси қувончлики, Тожикистондаги деярли ҳамма театрларнинг машҳур артистлари Тошкентдаги Санъат институтини тугатганлар.

Лоҳутий номидаги академик драма театрининг машҳур санъаткори, Тожикистон халқ артисти, Лоҳутий номли жумҳурият мукофотининг совриндори Майрам Исаева (Сайрам Исаеванинг опаси) ҳам Тошкентда таҳсил кўриб, ҳозир тожик элининг энг севимли санъаткорларидан бирига айланган. Унинг сўзларига бир қулоқ солинг-а: — Мен Тожикистон мамлакатининг оддий бир санъаткори сифатида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва буюк ўзбек халқининг халқимизга нисбатан меҳру-муҳаббати ва ёрдами учун ўз миннатдорчилигимни изҳор қиламан.

Бундан бир неча йил муқаддам сизнинг таниқли ўзбек санъаткорингиз Бернора Қориева бизнинг жумҳуриятимизда бўлганида бир фикрни таъкидлаган эди: «Ўзбек ва тожиклар бир-бирига эту тирноқдек аҳил. Уларни бир-биридан жудо этгувчи куч ҳаргиз дунёда йўқдир. Зеро уларнинг мақсади, удумлари, анъаналари, расм-русумлари бир-бирига ниҳоятда ўхшайди. Бу ниҳоятда тўғри гап...»

Бизнинг бошимизга биродаркушлик фожиасининг панжалари чўзилганда ўзбек халқи бизга биродарлик қўлини чўзди. Худодан умид қиламанки, бундай кулфат ҳеч бир халқнинг бошига тушмасин. Агар санъаткор тез-тез халқ олдида ўз санъатини намойиш қилмаса, бамисоли сувсиз қолган балиқ ҳолига тушади. Шундай ҳол менинг ҳам бошимдан ўтди — уч йил давомида саҳнага чиқолмадим.

Менинг шундай орзуим бор: агар Бернора Қориева даъват қилса, «Бир актёр театри» билан Тошкентга «Она васфи» томошаси билан бормоқчиман. Бугун айтолмаган дил сўзларимни ўшанда айтаман.

Мен улуғ ўзбек халқига яна бир бор раҳматлар айтмоқчиман...

Хулосаи калом шуки, биз икки буюк халқнинг санъат вакиллари бизларнинг санъатимизни бир-биридан ажратиб бўлмагани сингари дўстлигимизга ҳам ҳеч ким рахна сололмаслигига яна бир бор имон келтирдик.

Зикир МУҲАММАДЖОНОВ,
халқ артисти

СУРАТЛАРДА: ажойиб тожик санъаткори Сайрам Исаева «Ўзбекфильм»да яратилган «Одамлар орасида танҳо»да Нодира ролида ва «Уйимизга ташриф буюринг» фильмида.

Акмал Икромов районидаги 116-ўрта мактабнинг бошланғич таълим бўлимида ўқиш-ўқитиш ишлари намунали йўлга қўйилган. Ушбу маскандаги мураббийлар болаларнинг тасаввур қилиш, фикрлаш қобилиятини ўстиришда кўргазмали қуроллар аҳамиятини ўта муҳим деб ҳисоблашади.

СУРАТЛАРДА: илмий бўлим мудири (чапда) Ҳадича Убайдуллаева ўқитувчилар Раҳима Ашурбоева ва Муқаддас Ортиқовалар билан кўргазмали қуролларнинг янги турларини тайёрлаш хусусида суҳбатлашмоқда.

Холмат Мирзакаримов сурати.

* *Тарихимизнинг ўқилмаган саҳифалари*

ИСТИҚЛОЛ ЙЎЛИДА УЗИЛГАН НИДО

АТОҚЛИ шоир, таниқли педагог, ажойиб ўзбек зиёлиси Машриқ Юнусов — Элбек Хумсонда, гўзал манзарали табиат қучоғида 1898 йилда дунёга келди. Унинг отаси Юнус ака миришкор деҳқон, ажойиб сабзавоткор бўлиб, шу соҳибкорлик орқасидан рўзғор тебратар эди.

1910 йилларда Элбек 10—12 ёшга тўлганда оилада отаси ёнида деҳқончилик қилар, мол боқар, рўзғор юмушларини бажарувчи дастёр бўлиб қолган эди.

Элбек подшо ҳукумати ва унинг қийноқлар негизига қурилган тузуми, истибдод зулмидан сабр косаси тўлган эди, янги тузум, эркин ҳаёт, қорин тўйиб овқат ейдиган давр келар, деган умид билан яшарди. У Николай истибдодининг қарам Туркистон ўлкаси халқи бошига не кулфатлар солаётганини ўз кўзи билан кўриб турарди.

Инқилоб деб аталувчи тўнтариш негизига қурилган янги тузум — Шўролар ҳокимияти ҳам ўрнатилди. Барча эзилган Туркистон халқлари, жумладан, ўзбек халқи ҳам Шўро ҳукуматини яхши ниятлар, катта умидлар билан, шодон кутиб олди. Кўпчилик ўзбек зиёлилари, айниқса шоиру ёзувчилари янги тузумни тўлиб-тошиб улуғлай бошладилар: сочма ва тизмаларда умидворлик билан куйладилар.

Ўша 1918 йилда тузилган Шўро ҳукуматининг биринчи Конституцияси ва бунинг асосий ғоялари билан тўлдирилган 1924 йилдаги СССР Конституциясидаги асосий принциплар: демократия, инсон ҳуқуқлари, давлат тузуми ҳар бир миллий жумҳурият ўз ихтиёри билан СССР таркибидан чиқиб кетиши мумкинлиги кабилар муҳрлаб қўйилган бўлсада, амалда бу қоидаларга эътибор берилмади. Бу нарсалар Элбек каби ижодкор-зиёлилар орасида табиий норозиликни келтириб чиқарди.

Атоқли ўзбек педагоги, ижодкор муаллими Машриқ Юнусов — Элбек халқ болаларига таълим-тарбия бериш фаолиятини инқилобдан олдин бошлаган эди. У эски типдаги мактаблардан тортиб, Шўро ҳукумати ўрнатилган онлардаги мактаблар, техникум ва турли педагогик курсларда ҳам она тили ва адабиётидан, эски алифбо сабоқлари, ҳуснихат ва ўқишдан дарс берган ажойиб ижодкор педагог эди.

Бўлажак мураббий, қайноқ қалбли шоир Тошкент ўлка эрлар педагогика билим юрти ва Наримонов номидаги педагогика техникумида ҳам ўзбек тили ва адабиётидан дарслар берди.

У Тошкентдаги педагогика техникумида сабоқ берар экан ҳар бир дарс соатига катта масъулият билан қарар — дарс мазмундорлигини ошириш учун ўз устида қунт билан ишларди, ўзбек классик адабиёти вакиллари — Навоий, Бобур, Нодира, Увайсий каби алломалар, қолаверса Сўфизода, Тавалло, Чўлпон, Боту, Фитрат каби улуғларнинг шеърларидан ёд айтиб, уларнинг ғояларини, асарлари мазмунини ўқувчиларга лўнда тушунтириб етказа олувчи маҳоратли ўқитувчи эди. Баъзан дарснинг мазмундорлигини ошириш мақсадида ўз шеърларидан ҳам намуналар ўқиб берарди.

— Сира эсимдан чиқмайди, — деб хотирлайди Элбекнинг қўлида маълум муддат таълим олган атоқли адабиётшунос олим, педагогика фанлари номзоди, жумҳуриятда хизмат кўрсатган ўқитувчи Абдулла Суюмов, — Элбек ўзининг шеъри «Отлан»ни жуда таъсирли қилиб ўқиб берди. Шеърда Николай подшо зулми, босқинчилар яловбардорлари, маҳаллий золимлар, амалдорлар аёвсиз нишонга олинган эди. Унда меҳнаткаш халқ мазкур қиёфаларга қарши отланиш руҳи берилган эди. Гапнинг очиғини айтганда золимларга, адолатсизликларга қарата ёзган шунга ўхшаш шеърлари ҳаммага ҳам ёқавермас эди. Охир-оқибат бундай шеърлари шоирнинг бошига аянчли савдолар солди.

Элбек ўз педагогик тажрибаларини умумлаштирган ҳолда 50 дан ортиқ илмий-услубий тавсияномалар, мақолалар ва маслаҳатлар эълон қилди. Дадил айтиш мумкинки, ўзбек болалар адабиётида масалчилик, эртакчилик, топишмоқ мавзуларининг илк бор шаклланиши Элбек номи билан чамбарчас боғлиқдир.

У 1921 йили «Армуғон» номи билан болалар учун ёзилган шеърлар тўпламини кичкинтойларга совға қилди. Тўпламга 17 та шеър киритилиб, уларнинг аксарияти болаларга бағишланган, уларнинг руҳи, қизиқишига мўлжалланган масаллардир.

Элбек 20-йилларда ўша давр ҳаёти учун долзарб бўлган муаммолар, баҳор ва кўклам, табиат манзаралари, айниқса ўқувчи-ёшлар тарбияси учун сув билан ҳаводек зарур бўлган муаммолар хусусида шеърлар, сочмалар ёздики, булар «Ўзгаришча ёшлар», «Маориф ва ўқитғувчи», «Аланга», «Маориф ва маданият», «Ер юзи» каби журналларда, «Иштирокиюн», «Қизил байроқ» сингари газеталарда чоп этилди. У 1937 йилнинг 7 августида «Миллий истиқлол»нинг фаол аъзоси, пантуркист сифатида қамоққа олинди. У 1939 йил 11 январда Верхнурал турмасида вафот этди.

Шу алфоз ўзбек эли, ўзбек маданияти, ўзбек педагогикаси, ўзбек адабиёти ўзининг яна бир дахосидан—Элбегидан маҳрум қилинган эди.

Қуйида атоқли ўзбек шоири, буюк педагоги қаламига мансуб бўлган, шу кунгача эълон қилинмаган баъзи тизмаларидан намуналар берамиз. Тизмалар араб ёзувидан ҳозиргига ағдарилди.

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
филология фанлари номзоди.

ЭЛБЕК

ЯЛТА ОҚШОМИ

Тоғларга илинди қуёш этаги,
Оғочлар узоқда эр тўплам
кўлга
Денгизда порлаған Ғуруб чечаги
Сувларнинг қўйнида
қизил машъала.
Учиб бир гала қуш алла
қайларға,
Йўқолди кўзимдан нуқталар
кабй.
Сукунат чўзилди жар ва
сойларға.
Ҳар ёқда кундузнинг учди
шўх дами.
Фақат онда-сонда юксалар
секин,
Қрим қизларининг мунгли
қўшиғи.
Ёнаркан юлдузлар жим,
бирин-сирин,
Кўнглимга қуйилар олтин
туйғуси...

КЕЧҚУРУН

Қуёш соқин буқинди,
Қаршимдоғи тоғларда.
Борликнинг кўзи тинди,
Ёлғиз дам шу чоғларда.
Қир тумонла бурунди —
Тоғдан тушди сурувлар
Ўйноқ қиздек бурулиб
Оқарди пастда сувлар.
Сўнгра кўкни ёритиб,
Чиқди сариқ бир чечак.
Оқшом кўнглин овутиб,
Аллаларди шаршарак.

ЧИРЧИҚ

«Қатор қишлоқлар бўйлаб,
Алла нарсалар ўйлаб,
Лаззатли куйлар куйлаб
Тўлғониб оққан Чирчиқ,
Дилларни ёққан Чирчиқ!
Арслон каби айқириб,
Кўпик сочиб бақириб,
Айт-чи, қайга борасан,
Кўнглинг кимга ёрасан?
Сирдарёгами бориб,
Кўнглингни унга ёриб,
Дардинг тўкмакчимисан,
Ёвинг сўкмакчимисан?
Индамасдан оқмағил,
Юрак, бағрим ёқмағил!
Кутаман, тез жавоб бер,
Эй ғазабли, ботир шер!».
Сўкадирғон ёвим йўқ,
Бу тўғридан кўнглим тўқ.
Лекин оғир дардим бор,
Аммо юрагим кўб тор.
Сир янглиғ, ҳар нарсани,
Кўнглим сақлай олмайди:
Менинг додимға эса
Кимса қулоқ солмайди.
Арзим эшит, қулоқ сол,
Мени бунда қўйма, ол!
Менинг учун тўғри йўл
Ҳовриқиб оқмоқ эмас,
Лаззатли куйлар куйлаб
Қулоққа ёқмоқ эмас!
Менинг учун тўғри йўл —
Эксиз-чексиз кенг бир чўл.
Мен уни кўб ўйлайман
Ҳар чоқ шуни сўйлайман
Куйламайман йиғлайман.
Юрагимни тиғлайман.
Менинг йиғим кўпларга
Тотли куйдек туюлди,
Кўп «ҳассос» қулоқларга
Сезилмасдан қуюлди.
Етар энди, йиғланиш!
Юрагимни тиғланиш...
Юм—бўшиға оқмайин!
Вужудимни ёқмайин!
Чўлни гулистон этай
Муродимга тез етай!..

* * *

Пок кўнгилли оқ қоғознинг
оқ бетин,
Тишлаб олди ошиқи дардли
қалам.
Қонли кўргач оқ бетининг оқ
этин,
Ўртади унинг борлиғини ғам,
алам.

* * *

Ошиқ ёлборди, йиғлаб тўкди ёш,
Бўлди охири қонли ёшлар-ла,
сирлар фош.
Кеч гуноҳим, ул гуноҳ менда
эмас.
Бунчалик иш ўз қўлимдан ҳеч
келмас...

БОБУРГА БАҒИШЛАНГАН АНЖУМАН

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Фанлар академиясининг Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтида буюк саркарда, давлат арбоби, улуғ шоир ва тарихнавис олим Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг 510 йиллик таваллуди муносабати билан унинг ҳаёти ва ижодий меросини ўрганишга бағишланган илмий анжуман бўлиб ўтди.

Илмий-маърифий аҳамияти ғоят юксак бўлган бу анжуманга кўплаб илмгоҳлар ва бошқа ташкилотлар вакиллари йиғилишди. Ҳиндистоннинг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Далип Мехта ҳам ўз ёрдамчиси билан лутфан ташриф буюрди.

Анжуманни қисқача кириш сўзи билан Шарқшунослик илмгоҳи институти директори, тарих фанлари доктори Асомиддин Ўринбоев очди. А. Ўринбоев Бобур ва унинг авлодининг Ўрта Осиё ва Ҳиндистон маданиятини юксалтиришдаги роли беқиёслигини айтиб, сўнгра маърузачиларга сўз берди.

Атоқли бобуршунос олима, тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Сабоҳат Азимжонова ўз маърузасида «Бобурнома» асарининг тарихий манба сифатидаги аҳамияти, илмий ва адабий қиммати ҳақида муфассал маълумот берди ва ўша даврда на араб, на форс тилида Бобурнинг бу шоҳ китоби билан бир қаторда тура оладиган асар яратилмаганини таъкидлаб ўтди.

Тарих фанлари доктори Илёс Ҳошимов «Ҳиндистонликлар Бобур ва бобурийлар ҳақида» деб номланган маърузасида Бобур ҳаёти ва ижодига Ҳиндистонда ҳам қизиқиш катталиги, тадқиқотлар олиб борилаётганлиги ҳақида сўзлади. Бобурнинг Ҳиндистонда марказлашган давлатга асос солиши бу мамлакат маданияти ва иқтисодиётининг юксалишига замин яратди. Маълумки, Ҳиндистоннинг XX асрдаги улуғ давлат арбоблари, жумладан Жавоҳарлаъл Неру Бобур ва унинг авлодлари ҳақида илиқ сўзлар айтган. Бобурийлар даврида яратилган кўплаб гўзал ва ҳашаматли меъморлик ёдгорликлари бизнинг замонамизгача сақланган бўлиб, Ҳиндистон ва ҳинд халқининг фахрига айланган.

А. Ўринбоев ўз маърузасида Бобурнинг холасининг ўғли Мирзо Ҳайдар ва унинг форс тилида ёзилган «Тарихи Рашидий» асари ҳақида гапирди. Мирзо Ҳайдар бу асарини ёзишда, шубҳасиз, «Бобурнома»дан илҳомланган ва кўп ҳолларда унга тақлид қилган. У ёшлигида Бобур саройида ҳам 3—4 йил бўлиб, унинг тарбиясини олган. Маълумки, ўрта асрлар форс адабиётининг туркий адабиётга ижобий таъсири ҳақида баъзи тадқиқотлар қилинган. Аммо туркий адабиётнинг форс адабиётига баракали таъсири кам ўрганилган.

Бобурийлар даврига оид манбалар ҳақида маъруза қилган шарқшунос олима Дилором Юсупова Бобур ва бобурийлар даврида ёзилган кўплаб мўътабар асарлар қўлёзмалари Ўзбекистон Фанлар академияси Шарқшунослик институти хазинасида ҳам сақланаётгани ва уларни тўла тадқиқ ва таржима қилиб халқимизга етказиш олимларимиз олдидаги кечиктирилмас вазифалар эканлигини таъкидлаб ўтди.

Ҳиндистон элчиси жаноб Далип Мехта ўз нутқида Бобур Ўзбекистонда ҳам, Ҳиндистонда ҳам бирдек ардоқли эканлигини айтди. У асли Фарғона ўлкасидан эди, лекин тақдир тақозосига кўра ҳаётининг охирги йиллари ҳинд заминида кечди. Деҳли ва Агра шаҳарларида ҳанузгача Бобурнинг хайрли ишлари изи сақланиб қолган. Умуман Ҳиндистон тарихини Бобур ва бобурийларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Айниқса Бобур невараси Акбаршоҳ даврида Ҳиндистонда ҳинд ва мусулмон халқлари тинч-тотувликда яшаб, биргаликда буюк маданият яратдилар. Ўрта аср ўзбек насрининг мумтоз намунаси бўлмиш «Бобурнома» асари ўзбек, тожик, афғон халқлари билан бир қаторда ҳинд халқининг ҳам ўтмиш тарихини ёритишда энг муҳим манбалардан биридир, деб таъкидлади элчи. Жаноб Далип Мехта ўз сўзини якунларкан бобурийлар даврининг энг яхши анъаналари, яъни ҳинд ва ўзбек халқларининг дўстона алоқалари бугунги кунда ҳам давом этаётганини айтиб, ҳинд санъаткорлари томонидан мўъжаз қутичанинг ички томонига зўр маҳорат билан ишланган Бобур тасвирини Шарқшунослик институтига совға қилди.

Навбатдаги маърузалар ҳам муҳим мавзуларга бағишланган бўлиб, иштирокчилар қониқиш билан тинглашди. Бу анжуман мустақил республикамиз маънавий ҳаётидаги йирик тадбирлар сафидан ўрин олди.

Ғулом КАРИМ.
Ўзбекистон Фанлар академиясининг Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти кичик илмий ходими.

* *Шатранж оламида*

«ОЖИЗА ДЕМАНГ БИЗНИ»

АЙНИ кунларда қадимий мадарлар юрти — Венгриядан шахмат олами узра ана шундай нидо таралаётгандек туюлмоқда. Ушбу ҳолнинг сабабчилари эса шахмат бобидаги куч-қудрати бирин-кетин ниш уриб камолот чўққиларини забт этаётган опа-сингил Жужа, София ва Юдит Полгарлардир. Бунинг замири пухта ва пишиқ, асослари муайян ижобий жараёнларга бориб тақалади.

«Тафаккур қила оладиган» автоматлар яратиш хаёлотчи конструкторларнинг орзуси эди. XVIII аср охирларида венгриялик ихтирочи ва механик Вольфганг Кемплен дастлаб ажойиб механизмлар, кейинчалик шахмат ўйнаётган туркни акс эттирувчи автомат яратган. Унинг ишлаш сирини эса узоқ вақтгача ҳеч ким билмаган. Сир шундан иборат бўлганки, устига шахмат тахтаси чизилган ва ёнида туркча кийинтирилган қўғирчоқ ўтирган катта қути ичига мосламанинг ажабтовур механизмини бошқарувчи одам — шахматчи жойлашиб олган. Бу «автомат» аслида фирибгарликнинг бир хили бўлсада Кемпленнинг кашфиётчилик ҳамда конструкторлик қобилиятидан дарак берар эди.

Бу автомат ўз вақтида (сири очилгунга қадар) кўпгина мамлакатларда, чунончи, Россия императори Екатерина II саройида зўр муваффақият билан намойиш қилинган эди.

Кейинги юз йил мобайнида Венгрия шахматчилари орасидан тож талабгорлари Геза Мароци (аёллар ўртасида илк ва кетма-кет етти бор жаҳон чемпиони бўлган асли москвалик Вера Менчикнинг устозларидан бири), Андрэ Лилиентал, Ласло Сабо, Лаёш Портиш ва бошқалар етишиб чиққан. Терма жамоалар ўртасида ҳам венгриялик шахматчилар бир неча бор жаҳон чемпиони бўлишган, аёллар орасида бу унвоннинг қўлга киритилиши опа-сингил Полгарлар шарофатидандир. Уларнинг таржимаи ҳоли билан қисқача танишиш мухлислар учун қизиқарли бўлса керак.

ЖУЖА ПОЛГАР — 1969 йил 19 апрелда туғилган. 1984 йилдан аёллар ўртасида халқаро гроссмейстер. 12 ёшида 16 ёшгача бўлган қизлар ўртасида жаҳон чемпиони. У тўрт ёшидан шахмат ўйнай бошлаган, 10 ёшида эса миллий шахмат устаси унвонини олган. Жуда кўп халқаро турнирлар ғолиби. Эркаклар мусобақаларида мунтазам қатнашиб туради. Чунончи, Венгриянинг 1986 йилги эркаклар чемпионатида 2—3 ўринларни баҳам кўради. 1992 йили аёллар ўртасида тож талабгорларининг Шанхайда ўтказилган турнирида беш карра жаҳон чемпиони Мая Чебурданидзе ва бошқа энг яқин рақобатчиларидан анча ўзиб, биринчиликни олди. Шу йил у шахмат маликаси хитойлик Се Чжун билан чемпионлик учун баҳс юритади.

Шахматчининг кучини кўрсатиш учун унинг ижодидан намуна келтириш лозим. 1987 йили Билбао шаҳрида ўйналган Ж. Полгар — Л. Любоевич партиясида қораларнинг 41-юришидан сўнг тахтада қуйидаги вазият юзага келди.

Қора доналарни сурган шахматчи эса Югославиянинг кўп марта чемпиони, тож талабгорлари саралаш мусобақаларининг бир неча бор иштирокчиси Любомир Любоевич эканлиги назарда тутилса бас.

СОФИЯ ПОЛГАР — 1974 йилда туғилган. 1988 йилдан халқаро уста. 1986 йили 14 ёшгача бўлган ўсмирлар (ўғил болалар) ўртасида ўтказилган жаҳон биринчилигида 2—3 ўринларни баҳам кўрган. Эркаклар ўртасида ўтказилган кўпчилик мусобақаларнинг иштирокчиси ва совриндори. Бундан тўрт йил муқаддам халқаро гроссмейстерлик талабларини адо этган.

ЮДИТ ПОЛГАР — 1976 йил 23 июлда туғилган. 1988 йили аёллар ўртасида халқаро гроссмейстер, эркаклар ўртасида эса халқаро уста талабларини уддалаган. Ҳа, 12 ёшида. Ўша йили «Оскар» мукофотига сазовор бўлган. Жуда кўп халқаро мусобақаларнинг совриндори.

Опа-сингил Полгарлар, айниқса уларнинг кенжаси Юдитнинг маҳорати йил сайингина эмас, балки ой сайин, кун сайин ва ҳатто таъбир жоиз бўлса, соат сайин жиловланиб бормоқдаки, бундан шахмат аҳли гоҳ ҳаяжонга тушиб, гоҳ ғурурланмоқда.

Эсингизда бўлса керак, ўтган йил охирларида ўйнаган намунали матчида Спасский устидан ғолиб чиққан Фишер, навбатдаги баҳсим Юдит Полгар билан бўлади, деди-ю, аммо кейинроқ нияти ўзгарганлиги, яъни югославиялик машҳур гроссмейстер Л. Любоевич билан дона суражагини айтганди. Чакки қилган экан.

Мутасаддилар Борис Спасский билан Юдит Полгар ўртасида намунали баҳс уюштириб ажаб қилдилар. Томонлар жами 10 партия ўйнашга қарор бердилар. Матч Будапештда бошланиб, дастлабки учрашув битим тузиш билан якунланган бўлса, кейинги учтаси гоҳ у, гоҳ бу томоннинг қаттиқ зарбалари остида ўтади. Иккинчисида Юдит, учинчисида Спасский, тўртинчисида тағин Юдит устун келди. Ҳисоб унинг фойдасига 2,5:1,5 бўлиб қолди. 5,6 ва 7-учрашувлар қизғин курашлардан сўнг дуранг натижа берди. 8-партияда ҳеч нарсадан тап тортмаган Юдит 3-ғалабасини нишонлади. Ва ниҳоят 9-олишувда Спасскийнинг ғалаба учун қилган барча ҳаракатлари зое кетди, ҳа, Юдит бунга асло йўл қўймади. Шундай қилиб белгиланган 10-партияни ўйнашга ҳожат қолмади. Юдит 5,5:3,5 ҳисобида жаҳоннинг 10-расмий чемпиони Б. Спасский устидан дадил ғалаба қилди.

Агар соф ғалабалар нисбати назарда тутиладиган бўлса, Фишер — Спасский матчида 2:1, Полгар — Спасский баҳсида эса 3:2 ҳисоби кўзга ташланади. Бинобарин, ҳариф танлашда Роберт Фишер янглишган кўринади. У Спасский билан эмас, балки Спасскийдан нақ 40 ёш кичик Ю. Полгар билан куч синашмоғи лозим экан. Балки Фишер ҳозир афсусланаётгандир. Энди Юдит билан дона сурган машҳур гроссмейстер Б. Спасский ҳақида қисқача маълумотлар келтирсак 16 ёшли қизнинг нималарга қодир бўлганлиги аён бўлади-қўяди.

Борис Спасский — 1937 йилда туғилган. Жаҳоннинг 10-чемпиони. Беш ёшида шахмат билан иноқлашган. 9 ёшида мамлакатдаги энг ёш биринчи даражали шахматчи, 11 ёшида энг ёш спорт усталигига номзод, 16 ёшида эса халқаро уста даражасига кўтарилади. Тағин Боря Спасский... фигурали учиш, енгил атлетика, сузиш билан ҳам жиддий шуғулланарди. 19 ёшида халқаро гроссмейстер бўлди. Кўплаб юксак даражали мусобақалар ғолиби бўлиш билан бирга тож талабгорлари саралаш ўйинларида устун келиб, 1969 йили Тигран Петросяндек рақиби устидан ғалаба қозонди ва жаҳоннинг 10-чемпиони бўлди. Афсуски, уч йилдан сўнг Фишердан енгилди.

Спасский универсал услубдаги шахматчи бўлиб кўп йиллар давомида жаҳоннинг етакчи гроссмейстерлари сафидан жой олиб келди. Ўтган йили Роберт Фишер билан намунали матч ўйнаб, 12,5:17,5 ҳисобидаги натижага эришди.

Спасский — Полгар матчининг 7-партиясида оқларнинг 14-юришидан сўнг тахтада қуйидаги ҳолат вужудга келди. (Учинчи устундаги диаграммага қаранг).

Мутасадди ҳомийлар таъсис этган мукофот — 200 минг доллар иштирокчилар ўртасида қуйидаги тартибда тақсимланди. Ғолиб Полгарга унинг учдан икки қисми, Спасскийга эса қолган бир қисми тегди.

Опа-сингил Полгарлар ҳаёти ва шахматчилик фаолияти кишини шунчалик ҳаяжонга соладики, беихтиёр «Минг бир кеча» ҳикояларида келтирилган воқеалар ёдга тушади. Келинг, шулардан биттасини қисқартирилган ҳолда гавдалантирайлик.

...Халифа канизакдан: «Отинг нима?» деб сўрабди. У «Исмим Таваддуд», — дебди. Халифа сўрабди: «Эй, Таваддуд, илмлардан қайсисини яхши биласан?» Таваддуд айтибди: «Эй, Халифа, мен сарф-наҳфни, шеъриятни, қонуншуносликни, Қуръонни шарҳлаш, шунингдек, мусиқий илмни, ҳисобни, ер ўлчаш илмини... биламан. Яна, мен риёсат — сиёсат, фалсафа, ҳикмат, мантиқ, шатранждан бохабарман».

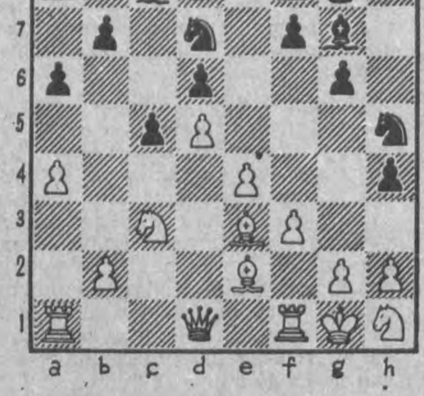

Орадан кўп ўтмай уламо-фузалолар халифа Хорун-ар-Рашид саройига йиғилибдилар. Шунда Таваддуд фасоҳат ила дебди: «Эй, мўъминлар амири, буюринг, шу мажлисда ҳозир бўлганлар мен билан мунозарага киришсинлар». Амир ал-Мўминин уларга айтибди: «Сизлардан тилагим шуки, бу канизак билан мунозарага киришиб, унинг ҳар бир илм-жабҳасига оид даъволарини рад қилсангизлар, дейман». Навбати билан табиб, мунажжим, файласуф... ҳаммаси илм бобида канизакнинг ўткирлигини тан олибди.

Сўнгра амир ал Мўминин айтибди: «Эй, Таваддуд, сен ваъда қилган нарсалардан яна бири қолди, у — шатранждир...» Шатранж устаси Таваддуднинг қаршисига ўтирибди, ўйин сафи тизибди. Шатранжчи ҳам сурибди, канизак ҳам. Шатранжчи қандай юрмасин, канизак унинг режаларини бузиб тураверибди. Натижада шатранжчи мот бўлибди. Канизак иккинчи марта саф тузишга рози бўлибди. Шатранжчи то канизак: «Кишт, мот» дегунича ўйнаб борибди... унинг зийраклиги ва моҳирлигидан ҳайратда қолибди... Баҳс бойлаб учинчи бор ҳам бой берган шатранжчи Боғдод шаҳрида ҳеч ким билан мунозара қилмасликка қасам ичиб чиқиб кетибди.

Кейин канизак қўлига соз олиб, ўн икки мақомга солиб торларни чертибди, мажлис шодликдан мавж уриб кетибди. Канизак бир байт ўқибди:

Фироқу зулмни кўп ҳаддан оширманг, энди кам айланг,
Аламдийда, кўзи ёш, кўкси чокларга карам айланг...

Амир ал-Мўминин ғоят шодланиб: «Оллоҳ сенга марҳамат қилсин ва устозларингга офарин!» дебди...

Ҳар бир афсона ва эртакда ҳақиқат излари мавжуд. Бинобарин бу ҳикояда ҳам опа-сингил Полгарлар сингари шахматчи қизлар етишиб чиқишига ишора қилишган бўлса ажабмас.

Баъзилар Спасский 16 ёшли рақибасига кўнгли чўкмасин деб атайин ютқазиб берди, деган хаёлга бормоқдалар. Йўқ, асло. Биринчидан жаҳон шахмат аҳли кўз ўнгида мағлубият аламини тортиш ўнғай нарса эмас. Тағин жаҳон чемпиони бўла туриб невараси тенги қизчадан. Ахир гап келганда отангни ҳам аяма, деган нақл бор. Бу отага тик боқиш маъносида эмас, балки ҳақиқат тантанаси йўлида ҳеч кимни ва ҳеч нарсани аямасликни билдиради. Иккинчидан ғолиб ва мағлубга тегадиган совринлар миқдори ўртасидаги фарқ салкам 70000 долларни ташкил этади-я!

Полгарларнинг каттаси Жужа бу йил аёллар ўртасида жаҳон биринчилиги учун баҳс юритса, уларнинг кенжаси Юдит яқин йиллар орасида эркаклар ўртасида чемпионлик учун муваффақиятли кураш олиб бориши эҳтимолдан ҳоли эмас. Жаҳон шахмат тарихида бу ноёб ҳодисадир.

Борди-ю ҳозир оилавий жамоалар ўртасида жаҳон биринчилиги ташкил этиладиган бўлса, Полгарлар жамоасининг ғолиб чиқишига шак-шубҳа йўқ.

Мамажон МУҲИДДИНОВ,
халқаро ҳакам, тарих фанлари номзоди.

* *Лавҳалар*

БОЙЧЕЧАК

ЯНА БАҲОР келди. Кунлар исиб, қиш кўрпасини улоқтириб ташлаган тупроқ уйғонди. Қурт-қумурсқалар ғимирлаб қолишди. Иссиқ юртларда қишни қишлаш учун вақтинчалик боғ-роғларимизни тарк этган булбулу тўрғайлар, қалдирғочу қарқуноқлар бирин-кетин уйғонган боғларимизга қайта бошладилар.

Кўклам кунлари шудгор тепасига бориб, она Ер билан суҳбатлашиб сирлаша олганмисиз?! Тупроқ ҳам сўйлайди, гапиради. Фақат унинг тилини Ерни сева билган одамгина тушунади. Оёғингиз остида ястаниб ётган бу замин ҳам ўз дардини-ю қувончини айта олади. Фақат уни тушуниш керак, эшита билиш керак. Кузда шудгор қилинган тупроқ бўрсиллаб ётибди. Намхуш майсалар, ниш уриб чиқа бошлаган буғдой бошоқлари кўкламни олқишлаб енгил шабадада майин тебранишади, юракларга илиқ бир роҳат бахш этишади.

Дала бошидаман. Уфқларга туташ буғдойзорга, юмшоқ барра бошоқларга тикилиб ўйлайман: Бу она Ер нақадар саҳий! Кўксидаги барча бойликларини азиз фарзандлари — биз одамлардан асло аямайди. Қанча-қанча дон, қанча-қанча нон унинг кўксида пишиб етилмоқда. Бу Ўзбекистон тупроғи шунақа: бир таёқнида ерга суқиб қўйсанг, у дарахт бўлиб ўсиши аниқ, кўп ҳам ўтмай эса мева-чевасини оғзингга тутади. Бепоён буғдойзорга ғурур ва мамнуният билан, завқ ва қувонч билан боқиб турибман. Шунда юрагимда она-Ватан муҳаббати, туғилиб ўсган юрт меҳри жўш ураётганини ҳис қиламан. Нақадар буюксан, Ватан! Нақадар гўзалсан, баҳор!

Шу пайт, худди шу пайт шудгор четидаги майсалар ичида қуёшга бўй чўзиб, кўз очган бир дона бойчечакка кўзим тушди.

Юрагимда бир нур ёришиб кетгандай бўлди. Бойчечак! Баҳорнинг биринчи чечаги! Баҳорнинг илк даракчиси! «Салом, дала! Салом, Бойчечагим!» — деб ҳайқиргим келиб кетди.

Бойчечакнинг тепасига бордим. Сарғимтил гул қошида бироз тикилиб ўйга ботдим. Ҳаётнинг барча гўзаллиги, бор чиройи ҳозир шу чечакда жам эди. Уни шарт юлиб олишга бироз иймaниб турдим. Юлиш — унинг бор чиройига чанг солишнинг ўзгинасидай эди. Начора... Онам бойчечакни севишини, унинг интизор бўлиб кутишларини хаёлимга келтириб, чечакка эгилдим. Уйда бетоб бўлиб, қиш бўйи баҳорни, унинг илк чечаги — шу бойчечакни кутиб ётганини ўйладим-у, гулни таги билан суғуришга тутиндим.

Вой-бўй, унинг оппоқ томирлари бўйидан ҳам узун эди. Назаримда, бу томирлар она Ернинг киндигигича етиб боргандай туюлди. Энг учидан бир томчи сув тушди. Бу сув тупроқдан айрилган бойчечакнинг кўз ёшларига жуда-жуда ўхшарди. Қўлимда қуёш қизи Бойчечакни авайлаб-авайлаб кўтарганча уйга югурдим. Ўзлари бир бурда бўлиб қолган, сочлари оппоқ фариштадай онам Бойчечакни кўрдилар-у майин жилмайдилар. Анчадан буён бундай ёқимли кула олганларини эслай олмайман. Оналаргина худди шундай жилмайсалар эҳтимол.

— Бойчечак очилибдими, болажонгинам?! Ўлмаган қул, яна бир баҳорни кўрадиган бўлибман-да! — дедилар чечакни, омонлик деб юзу-кўзларига суртиб. Онам болалардай шод эдилар. Бойчечакни мен шиша идишда сув келтириб, силаб-сийпалаб оппоқ томирлари билан сувга солиб қўйдим. Бу чечак бетоб ётган онагинам хоналарига ҳам баҳор нафасини олиб келганди.

Шу куни бойчечак баҳона бўлди-ю, қиш бўйи эшикка чиқа олмаган онам остона ҳатлаб, ҳовлига чиқдилар. Бойчечак! Сен қуёшнинг гўзал қизи — чечагисан, айни чоғда одамлар юрагига баҳорий илиқли-гу, наҳорий тиниқликни олиб кира олгувчи кучга ҳам эгасан!

ТУЛҚИН.

* *Кўклам юмушлари*

ЯХШИДАН БОҒ ҚОЛУР

ҲАДЕМАЙ одамлар экишга саралаб қўйган кўчатларини ўтқазадилар. Лекин бу ишга бир оз шошилмаслик керак. Чунки, чуқур кавлаб новда илдизини кўмиб қўйган билан дарахт кўкариб кетавермайди. Унга ҳам билим, маҳорат керак. Унинг ҳам ўзига яраша экиш қоидалари бор. Ҳар ҳолда кўчат экишдан олдин кексаларнинг маслаҳатини эшитиш зарар қилмайди. Бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясига қарашли Ботаника институтининг юқори ўсимликлар тизими тажрибахонасининг катта илмий ходими Рихсивой Қозоқбоев шундай дейди:

— Агар кўчат экишга унча уқувингиз бўлмаса, шошилманг, уни билиш унча масъулиятли эмас. Кўчат экишдан аввал яхшигина чуқур қазилади. Ҳозирги уйларнинг атрофида цемент тошлар кўп, чуқур шундай нарсалардан тозаланади. Агар бўлса бир-бир ярим челак табиий ўғит солинади. Сўнг чуқурчага кўчат қўйилиб, илдиз тупроқ билан тўлиқ беркитилади. Кўпинча одамлар илдизни яхши ёпмайдилар. Шунинг учун у баъзида қуриб қолади.

Дарахт ўтқазгандан кейин иложи бўлса, ариқча тортиш керак. Сув ариқчадан жилдиратиб қўйилса кўчат таги қатқалоқ бўлмайди. Агар чуқур кавлаганда тупроқ нам бўлса сув қуйишнинг ҳожати йўқ. Қуруқ бўлса кўчат экилгандан кейин сув қуйилади. Дарахтлар гуллагунча 2—3 марта суғориш керак. Кўчат экишда уларнинг оралиғидаги масофага эътибор бериш катта аҳамиятга эга. Ўрик, олма, ёнғоқларнинг ораси 6—7 метр, олча, гилос, шафтолиларнинг ораси эса 3—4 бўлса дарахт эркин ўсиб, мевалари йирик бўлади.

Маълумки, эрта баҳорда мевали ва манзарали дарахтларнинг танаси оҳак билан оқланади. Оҳак таркибидаги ишқор моддаси дарахтни турли хил касалликлардан сақлайди. Агар гуллаб, барг чиқаргунча икки-уч марта оқланса, яна ҳам яхши. Бундан ташқари баҳорда дарахтлар, узумларнинг ортиқча новдаларини бутаб туриш лозим.

Илгарилари шаҳримизнинг кўча, маҳалла, мавзеларида мевали дарахтлар кўп бўлиб, у жойлар меваларнинг номи билан аталарди. Улардан ҳозир фақатгина номлар қолган холос.

Шаҳримизнинг ям-яшил чиройли бўлиши биринчи навбатда унда истиқомат қилувчи аҳолига боғлиқ. Ҳар ким ўз ҳовлиси, кўчасидаги мевали дарахтларга эътибор бериб, унинг ёнига эзгу истак билан яна бир жуфт кўчат ўтқазса, шаҳримизнинг мевазор боғларга айланишига ўзининг ҳиссасини қўшган бўлур эди. Бу ишнинг савоби эса бизга йиллар давомида тегади. Шунинг учун ҳам доно халқимиз «Яхшидан боғ қолур», деб бежиз айтмаган.

Назира СОДИҚОВА.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

Кимёдан фойдаланишни биласизми?

Сўнгги пайтларда аҳоли ўртасида маиший кимёвий воситалар бўлган косметика, инсектицидлар, ювиш, доғни кетказиш мой-бўёқ препаратлари билан заҳарланиб қолиш ҳоллари учраётганлиги бўлиб қолди. Шунга кўра бундай кимёвий моддаларнинг инсон тана аъзоларига таъсири хусусида сўз юритишни лозим топдик.

● **Косметика воситалари.** Лосьонлар, одеколон, сочни асли ҳолига келтирадиган воситалар таркибида этил алкоголи, вино спирти бўладики, улар асаб тизимига салбий таъсир этади. Бу моддалар танага тушганда одам алкоголь таъсирида оғир заҳарланиб қолади. Нафас, юрак, меъда-ичак аъзолари фаолияти бузилади.

● **Инсектицидлар** — хлорофос, карбофос (карбозоль), дихлофос, «Прима», «Аэрозоль», «Антимоль» ва шунга ўхшаш бошқа препаратлар фосфорорганик бирикмалар қаторига кириб, ўткир ва сурункали заҳарланишларга сабаб бўлади. Агар карбофос ва хлорофос танага тушса, меъда ичак йўли орқали асаб тизимини шикастлайди, юрак фаолиятини ишдан чиқаради. Оғир заҳарланишларда жабрланган одам ҳушидан кетади, юрак қисқаришлари сони камаяди, мускуллари бўшашиб, артериал босими тушади, ҳатто нафас тўхтаб қолиши ҳам мумкин. Ҳашоротларга қарши ишлатиладиган репеллентлар таркибида диметилфталат бўлади, у организмга тушиб, метил спиртига, кейин эса заҳарли маҳсулотга (чумоли кислотаси) айланади. Танага репеллентлар кўп тушса, жуда оғир асоратга олиб келиши мумкин. Бунда одам ҳушдан кетади, нафас аъзолари фаолияти бузилади. Одатда кўриш асаб толалари ҳам шикастланади, бу эса кўр бўлиб қолишга сабаб бўлиши билан хавфлидир.

● **Кислоталар ва ишқорлар.** Ўювчи кислоталар қаторига каустик сода, навшадил спирти (аммиакнинг сувдаги эритмаси) ва ўювчи калий киради. Булардан ташқари, ишқор эритмалари таркибида турмушда кўп ишлатиладиган нитхинол, персоль ва бошқалар мавжуддир. Баъзи кислоталар, жумладан сирка кислотаси қонга сўрилиб, қизил қон таначалари — эритроцитларни парчалайди. Бунда тана гемоглобиндан халос бўлади, зеро, гемоглобин кислород ташувчидир. Бу эса тананинг барча ҳаётий муҳим аъзолари фаолиятига ёмон таъсир этади.

Маърифат ОРИФЖОНОВА.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

КОРХОНА
ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ОМБОРДАН АВТОСЕРВИС УЧУН
ҚУЙИДАГИ МАХСУС АВТОУСКУНАЛАРНИ СОТАДИ:

мувозанатлаш дастгоҳи;
шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи кўтаргичсиз стенд;
шиналарни таъмирлаш (вулканизациялаш) мосламаси;
энг аъло (супер) асбоб;
зарядлаш-қувватлантириш қурилмаси;
патронсиз электр парма (дрель);
гидравлик исканжа;
гидравлик усулда шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
тўрт устунли кўтаргич;
икки устунли кўтаргич;
пайвандлаш аппарати.

Тўлов усули — турлича. Олдиндан 100 фоиз ҳақ тўланади. Тошкент шаҳридан буюртмачининг ўзи олиб кетади.

МУЛОҚОТ ТЕЛЕФОНЛАРИ: 34-25-81, 34-66-44.

Манзилимиз: 700099, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 118-уй, 607-хона, «Шаҳристон» бекати (янги телеминора ёнида).

„ЭЛЕКТРОНИКА"

ТОШКЕНТДАГИ «ЭЛЕКТРОНИКА» ФИРМАЛИ ДЎКОН-САЛОНИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ТАВСИЯ ЭТАДИ:

15 ўқувчи ва 1 ўқитувчи монитори «КОРВЕТ» ҳисоблаш комплекси. Умумтаълим мактаблари, ўрта ва олий ўқув юртларида фойдаланиш учун мўлжалланган; комплекснинг ишчи ўринлари орасидаги яхлит тармоқ маълумотлари айирбошлашни, эгилувчан дискларда ўқувчиларнинг хусусий компьютерига дастурларни навбат билан ёки айни бир пайтда юклашни таъминлайди.

Баҳоси — 1.800000 сўм.

АҚШда ишлаб чиқарилган, 1,2 мбайт сиғимли, икки тарафлама, юқори зичликда ёзилган юксак сифатли дискетлар.

Баҳоси — 420 сўм.

Ушбу моллар пул ўтказиш йўли билан ва нақд пулга сотилади.

Дўкон манзили: Гоголь кўчаси, 38-уй. Телефон 33-68-60.

Газетхонлар диққатига!

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА КОНЦЕРНИНИНГ РЕКЛАМА-АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ

бизнинг газетамиз учун

РЕКЛАМА ВА ШАХСИЙ ЭЪЛОНЛАРНИ ЧОП ЭТИШ ЮЗАСИДАН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.

Сизнинг реклама ва эълонларингиз бизнинг газетамиз саҳифаларида зудлик билан босиб чиқарилади.

«Шарқ» концерни реклама-ахборот агентлигининг манзили: 700000, Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, 250-хона.

Телефонлар: РЕКЛАМА — 33-81-42, 56-85-67, 32-57-27, 32-56-66.

ДИҚҚАТ!
«Узкультстрой» ремонт-қурилиш бошқармаси хусусийлаштириш муносабати билан тугатилади. Эътирозлар тугатилиш ҳақидаги эълон чиққан кундан бир ой муддат ичида қуйидаги адресга юборилиши мумкин. Широқчи кўчаси, 96-уй.

ДИҚҚАТ!
«МОВИЙ» масъулияти чекланган жамияти **ТУГАТИЛАДИ.** Даъволар 17 мартгача қуйидаги манзилда қабул қилинади: Тошкент шаҳри, "Бобур кўчаси, 33-уй.

ДИҚҚАТ!
«Сифат» ёшлар марказининг «Тиббиёт» бўлими тугатилди. Эътирозлар эълон чиққан кундан бир ой муддат ичида қуйидаги адресга юборилиши мумкин: **Урозбоев кўчаси, «Қорақамиш» колхоз бозори.**

В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тиббий-санитария қисмига берилган, марказида «Поликлиника» сўзи, айланасига эса «Медико-санитарная часть Ташкентского авиационного производственного объединения им. В. П. Чкалова» деб ёзилган йўқолган
УЧБУРЧАКЛИ МУҲР БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Халқ дипломатияси фондининг Бош вакиллиги ҳузуридаги «ИНФОМАП» тижорат марказининг йўқолган
ГЕРБЛИ МУҲРИ БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Ўзбекистон онкология илмий маркази ҳамда Иккинчи Тошкент давлат тиббиёт институти жамоалари онкология кафедраси ассистенти ва торакаль бўлимининг мутахассиси Д. Н. Қаҳҳорова отаси **Неъмат ҚАҲҲОРОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

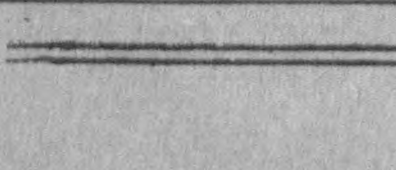

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик буюртмачи ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.30 Буюртма Г—120. ■